

Ravitsemus- ja terveystieteopas elintarvikevalvojille ja elintarvikealan toimijoille

**Ravitsemus- ja terveystieteopas
elintarvikevalvojille ja elintarvikealan toimijoille**

Eviran ohje 17052/4

Eviran ohje 17052/4
Käyttöönotto 22.8.2017

Kemiallisen elintarviketurvallisuuden yksikkö
Elintarvikkeiden koostumusjaosto

Hyväksyjä Annika Nurttila

Esittelijä Sari Sippola

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	5
2 LAINSÄÄDÄNTÖ JA OHJEET	5
3 ELINTARVIKKEISTA EI SAA ESITTÄÄ LÄÄKKEELLISIÄ VÄITTEITÄ	6
4 RAVITSEMUS- JA TERVEYSVÄITEASETUS	7
4.1 Mikä on väite	7
4.2 Ravitsemus- ja terveystieteiden ero	7
4.3 Väiteasetusta sovelletaan kaupalliseen viestintään	9
5 RAVITSEMUSVÄITTEET	10
5.1 Ravitsemusväitteiden käytönellytykset	11
5.1.1 Vitamiinit ja kivennäisaineet	11
5.1.2 Ravintoaineet ja muut aineet	12
5.1.3 Kuidun lähde	12
5.1.4 Proteiinin lähde	13
5.1.5 'Ei lisättyjä sokereita'	14
5.1.6 Vertailevat ravitsemusväitteet	14
5.1.6.1 Lisätty vitamiinia ja/tai kivennäisainetta	15
5.1.6.2 Kevyt	16
5.1.6.3 Vähennetty suolaa	16
5.2 Väitteitä, joita ei katsota ravitsemusväitteiksi	17
5.3 Kielletyt ravitsemusväitteet	17
5.3.1 Harhaanjohtavat ravitsemusväitteet	17
5.4 "Sydänmerkki – Parempi valinta" –symboli katsotaan ravitsemusväitteiksi	18
6 TERVEYSVÄITTEET	19
6.1 Artiklan 13(1) terveystieteet eli ns. toiminnalliset terveystieteet	19
6.2 Artiklan 13(5) ja 14 terveystieteet	20
6.3 Sallitut terveystieteet	21
6.3.1 Terveystieteiden käytönellytykset	21
6.3.2 Vastaavien sanamuotojen käyttö	22
6.3.3 Kaksiosaiset väitteet	22
6.3.4 Hyväksytty väite ei ole tuote- tai hakijakohtainen	22
6.3.5 Väitettä ei saa liittää suoraan elintarvikkeen kaupalliseen nimeen	22
6.3.6 Lapsille tarkoitettujen tuotteiden terveystieteet	23
6.3.7 Artiklan 10(3) yleisluontoiset, täsmentämättömät ilmaukset	23
6.3.8 Väitteiksi katsottavat tavaramerkit ja tuotenimet	24
6.3.9 Väitteitä sisältävät kuvat, symbolit ja graafiset esitykset	24
6.4 Kielletyt terveystieteet	25
6.4.1 Yksittäisen kuluttajan käyttökokemukset	25
6.4.2 Terveystieteen hyväksyminen ei muuta lääkeluokittelua tai uusielintarvikkeestatusta	26
7 VÄITTEIDEN KÄYTÖN PERIAATTEET	26
7.1 Väitteiden käytön yleiset periaatteet	26
7.1.1 Väitteitä koskevat yleiset periaatteet, artikla 3	26
7.1.2 Vain terveisiin elintarvikkeisiin saa liittää väitteitä, 4 artikla	27
7.1.3 Yleiset edellytykset, artikla 5	27
7.2 Pakkausmerkinnät	28
7.3 Ravintoarvomerkinnät	28
7.3.1 Elintarviketietoasetuksen mukainen ravintoarvoilmoitus	28
7.3.2 Ravintoaineen määrän varmistaminen	29
7.3.3 Väite tulee esittää nautintavalmiista elintarvikkeesta	29
7.4 Terveystieteiden käytön edellyttämät pakolliset lisämerkinnät	29
7.4.1 Artikla 10(2)b	30
7.4.2 Artikla 10(2)c-d	31
7.5 Pakkaamattomat elintarvikkeet	31
7.6 Ravintolisät	32
7.6.1 Ravintoarvomerkintä	32

7.6.2 Artikla 10(2)a.....	32
7.6.3 Artikla 10(2)b.....	32
7.7 Väitteiden käyttö markkinoinnissa	33
7.8 Ammattilaisille annettavat tiedot	33
8 OMAVALVONTA JA VALVONTA.....	34
8.1 Elintarvikealan toimijan omavalvonta.....	34
8.2 Viranomaisvalvonta.....	35
Liite 1. Sallitut ravitsemusväitteet ja esimerkkejä Eviran vastaaviksi katsomista väitteiden sanamuodoista	36
Liite 2. Esimerkkejä erilaisten väitteiden aiheuttamista lisämerkinnöistä pakkaukseen	41
Liite 3. Pikaohje väitteiden käyttöön.....	46
Liite 4. Ohjeita komission terveystietorekisterin ja EFSA:n kysymysrekisterin käyttämiseen....	47

MUUTOSLUETTELO

Ravitsemus- ja terveystieteoppaaseen 22.8.2017 tehdyt muutokset

Kappale	Muutos
Sisällysluettelo	Päivitetty
2 Lainsäädäntö ja ohjeet	Poistettu kumotut asetukset KTMa (1084/2004), MMMa (588/2009) ja MMMa (121/2010). Lisätty erityisiä elintarvikkeita koskeva komission asetus (EU) N:o 609/2013.
4.2 Ravitsemus- ja terveystieteiden ero (Taulukko 1.)	Päivitetty artiklan 14.1a esimerkiväitteen osalta.
4.3 Väiteasetusta sovelletaan kaupalliseen viestintään	Lisätty elintarviketietoasetuksen määritelmä esillepanosta ja esimerkkejä.
5.1.6.3 Vähennetty suolaa	Päivitetty voimakassuolaisuuden ilmoittamista koskevan kansallisen asetuksen numero.
6.4.1 Yksittäisen kuluttajan käyttökokeemukset	Täsmennetty yksittäisen kuluttajan mainonnassa esittämien väitteiden käytön edellytykset.
7.3, 7.3.1, 7.3.2, 7.3.3, 7.6.1, 8.1 sekä liite 2 ja 3	Poistettu viittaukset kumottuun asetukseen MMMa (588/2009) ravintoarvoilmoituksesta. Ravintoarvoilmoitus tehdään ainoastaan elintarviketietoasetuksen (EY) N:o 1169/2011 mukaisesti.
7.8 Ammattilaisille annettavat tiedot	Lisätty Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisu väiteasetuksen soveltamisesta ammattilaisille annettavaan tietoon.
Liite 4. Ohjeita komission terveystietorekisterin ja EFSA:n kysymysrekisterin käyttämiseen	Päivitetty EFSA:n kysymysrekisterin ja komission väiterekisterin käyttöohjeet.

1 JOHDANTO

Tämä opas on tarkoitettu elintarvikevalvontaviranomaisten ja elintarvikealan toimijoiden käyttöön.

Viranomaisen toiminnan tulee perustua laissa olevaan toimivaltaan ja viranomaistoinnassa tulee tarkoin noudattaa lakia. Viranomaisohjeet eivät ole oikeudelliselta luonteeltaan muita viranomaisia tai toimijoita sitovia. Viime kädessä lainsäädännön soveltamista koskevat kysymykset ratkaisee tuomioistuin.

Tässä ohjeessa on sekä suoria lainauksia lainsäädännöstä että tulkintoja lainsäädännön soveltamisesta. Ohjeessa esitetyt tulkinnat ovat Eviran näkemyksiä siitä, miten lainsäädäntöä tulisi soveltaa. Eviran kanta voi muuttua, mikäli yhteisötasolla asioista tehdään toisenlainen tulkinta ja/tai kansalliset säädökset muuttuvat.

2 LAINSÄÄDÄNTÖ JA OHJEET

Elintarvikkeista esitettäviä ravitsemus- ja terveysväitteitä säätelevää lainsäädäntöä ja ohjeistusta:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) 1924/2006 elintarvikkeita koskevista ravitsemus- ja terveysväitteistä (myöhemmin väiteasetus)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2006R1924:20121129:FI:PDF>
- Komission asetus (EU) N:o 116/2010, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1924/2006 muuttamisesta ravitsemusväitteiden luettelon osalta
- Komission asetus (EU) N:o 1047/2012, asetuksen (EY) N:o 1924/2006 muuttamisesta ravitsemusväitteiden luettelon osalta
- Komission asetus (EU) N:o 432/2012, muiden kuin sairauden riskin vähentämiseen ja lasten kehitykseen ja terveyteen viittaavien elintarvikkeita koskevien sallittujen terveysväitteiden luettelosta
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:136:0001:0040:FI:PDF>
- Komission asetukset, joilla hyväksytty ja hylätty sairauden riskin vähentämiseen ja lasten kehitykseen ja terveyteen viittaavia terveysväitteitä löytyvät komission väiterekisteristä <http://ec.europa.eu/nuhclaims/>

sekä

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) 178/2002 elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuden liittyvistä menettelyistä, myöhemmin yleinen elintarvikeasetus
- Elintarvikelaki (23/2006)
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1169/2011 elintarviketietojen antamisesta kuluttajille (myöhemmin elintarviketietoasetus)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0018:0063:FI:PDF>
- MMM:n asetus ravintolisistä (78/2010) (myöhemmin ravintolisäasetus)

- Euroopan neuvoston ja parlamentin asetus (EU) N:o 609/2013 imeväisille ja pikkulapsille tarkoitetuista ruoista, erityisiin lääkinällisiin tarkoituksiin tarkoitetuista elintarvikkeista ja painonhallintaan tarkoitetuista ruokavalionkorvikkeista
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi harhaanjohtavasta ja vertailevasta mainonnasta (2006/114/EY) <http://eur-lex.europa.eu/legal-con-tent/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0114&qid=1402552741882&from=FI>
- Komission julkaisema soveltamisohje väiteasetuksen täytäntöönpanosta http://www.evira.fi/attachments/elintarvikkeet/valvonta_ja_yrittajat/terveysvaiteet/komission_soveltamisohje_vaihteista_141207_fi.pdf
- Komission täytäntöönpanopäätös, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1924/2006 10 artiklassa säädettyjen terveysväitteisiin sovellettavien erityisten edellytysten täytäntöönpanoa koskevien suunta- viivojen hyväksymisestä <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:022:0025:0028:FI:PDF>
- Jäsenmaiden yhteinen ohjeistus terveysväitteiden sanamuotojen joustavuudesta http://www.evira.fi/files/attachments/fi/elintarvikkeet/valmistus_ja_myynti/pakkausmerkinnat/health_claims_-_flexibility_of_wording_principles_14_dec_2012.pdf
- Eviran ohje 17014/1, Lääketieteen ja ravinto- ja ravitsemusalan ammattilaisia edustavien kansallisten järjestöjen tai terveysalan yleishyödyllisten järjestöjen suosituksen käytöstä elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä ja markkinoinnissa. http://www.evira.fi/attachments/elintarvikkeet/valvonta_ja_yrittajat/terveysvaiteet/eviran_ohje_vaihteasetuksen_art_11_soveltamisesta_17014_1.pdf
- Eviran ohje 17060/1, Ravitsemus- ja terveysväitteiden valvontaohje <http://www.evira.fi/portal/fi/tietoa+evirasta/julkaisut/?a=category&cid=23>
- Eviran ohje 17065/1, Terveysväitteiden tarkastuslomake http://www.evira.fi/files/attachments/fi/evira/lomakkeet_ja_ohjeet/elintarvikkeet/pakkausmerkinnat/tarkastuslomake_terveysvaiteet.doc

3 ELINTARVIKKEISTA EI SAA ESITTÄÄ LÄÄKKEELLISIÄ VÄITTEITÄ

Elintarvikelain 9 §:n mukaan elintarvikkeen pakkauksessa, esitteessä, mainoksessa tai muulla tavalla markkinoinnin yhteydessä, elintarvikkeesta on annettava totuudenmukaiset ja riittävät tiedot. Elintarvikkeesta ei saa antaa harhaanjohtavia tietoja. Elintarvikkeella ei saa esittää olevan ihmisen sairauksien ennalta ehkäisemiseen, hoitamiseen tai parantamiseen liittyviä ominaisuuksia eli lääkkeellisiä väitteitä eikä viitata sellaisiin tietoihin.

Evira katsoo, että lääkkeellisiä väitteitä sisältävät viittaukset tieteellisiin tutkimuksiin tai muuhun tietoon sekä lääkkeellisten käyttötarkoitusten esiintuominen elintarvikkeiden myynnin ja markkinoinnin yhteydessä, esim. internetsivuilla, ovat myös elintarvikelain 23/2006 9 §:n vastaista. Niiden kautta annetaan kuluttajan ymmärtää, että yrityksen markkinoimilla elintarvikkeilla tai niiden sisältämällä ainesosilla on sairauksien ennaltaehkäisemiseen, hoitamiseen tai parantamiseen vaikuttavia ominaisuuksia. Vaikka tutkimustuloksia julkaistaisiin erillään varsinaisista tuotteiden markkinointiaineistoista, ovat ne silti säädösten vastaisia, jos kuluttaja pystyy yhdistämään väitetyt ominaisuuden markkinoitaviin tuotteisiin. Lääkkeellisiksi väitteiksi voidaan katsoa myös viittaukset rohdos- tai kansanlääkintäkäyttöön.

4 RAVITSEMUS- JA TERVEYSVÄITEASETUS

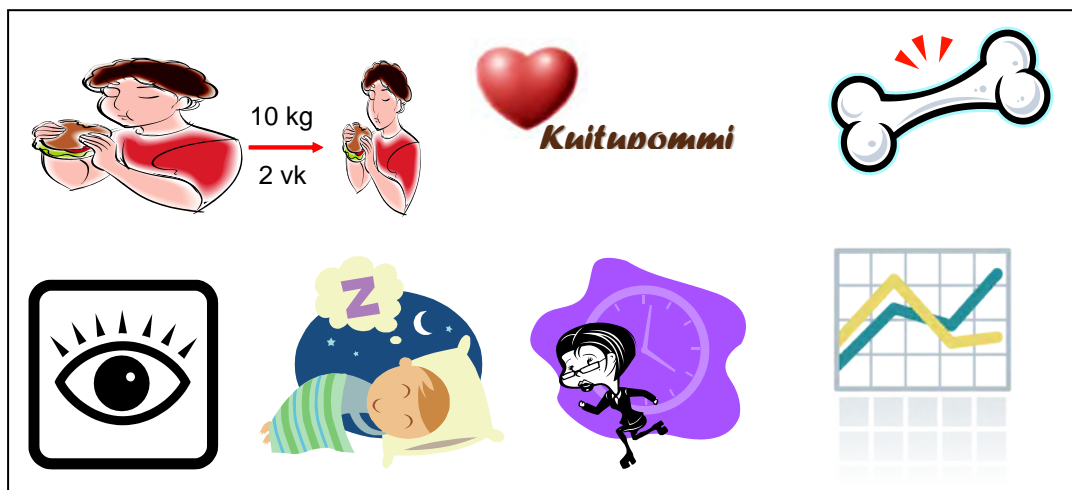
Elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä, esillepanossa tai mainonnassa käytettäviä ravitsemus- ja terveystuotteita säätelee 1.7.2007 voimaan tullut Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1924/2006 elintarvikkeita koskevista ravitsemus- ja terveystuotteista (jatkossa väiteasetus).

Väiteasetus määrittelee edellytykset, joiden perusteella tuotteisiin voi liittää ravitsemus- ja terveystuotteita ja luo siten yhteiset pelisäännöt ja hyväksymiskäytännöt väitteiden käytölle kaikissa EU-maissa.

4.1 Mikä on väite

Väitteellä tarkoitetaan vapaaehtoista esitystä tai kuvausta, jossa todetaan, esitetään tai annetaan ymmärtää, että elintarvikkeella on erityisominaisuuksia. Kirjoitettujen viestien lisäksi väite voi olla myös kuva, symboli tai graafinen esitys. Myös elintarvikkeiden tavaramerkit, tuotenimet tai kuvitteelliset nimet kuuluvat väiteasetuksen soveltamisalaan.

Kuvio 1. Esimerkkejä kuvista, symboleista ja graafisista esityksistä, jotka voidaan katsoa väitteiksi

4.2 Ravitsemus- ja terveystuotteiden ero

Ravitsemusväitteellä tarkoitetaan elintarvikkeen hyödyllistä ravintosisältöä käsittelevää väitettä. Esimerkiksi 'sisältää kalsiumia'.

Terveystuotteella tarkoitetaan elintarvikkeen ja terveyden välistä yhteyttä käsittelevää väitettä. Esimerkiksi 'Kalsium on välttämätön lasten luuston normaalille kasvulle ja kehitykselle'. Terveystuotteet jakautuvat toiminnallisiin väitteisiin, sairauden riskin vähentämiseen viittaaviin väitteisiin sekä lapsen kasvua tai kehitystä koskeviin väitteisiin. Ravitsemus- ja terveystuotteiden ero on kuvattu taulukossa 1.

Taulukko 1. Väiteasetus määrittelee hyväksytyt ravitsemus- ja terveystieteet ja niiden käytön ehdot. Terveystieteet jakautuvat artiklan 13 ja 14 mukaisiin terveystieteisiin.

<u>Ravitsemusväitteet</u>	<u>Terveystieteet</u>	
Elintarvikkeen hyödyllisiä ravitsemuksellisia ominaisuuksia kuvaavat väitteet Vain väiteasetuksen liitteessä luetellut ravitsemusväitteet ovat sallittuja	Väitteet, jotka antavat ymmärtää, että elintarvikeryhmän, elintarvikkeen tai sen ainesosan ja terveyden välillä on yhteys Artikla 13 Artikla 14 = toiminnalliset väitteet	
Energiamäärä, jota se <ul style="list-style-type: none"> • tuottaa • tuottaa lisättynä tai vähennettynä määränä tai • jota se ei tuota 	(1)(a) Kasvuun, kehitykseen ja elimistön toimintaan liittyvät väitteet	(1)(a) Sairauden riskiteki- jän vähentämistä koskevat väitteet
Ravintoaine tai muu aine, joita se <ul style="list-style-type: none"> • sisältää • sisältää lisättynä tai vähennettynä määrinä • joita se ei sisällä 	(1)(b) Psykologisiin toimintoihin ja käyttäytymiseen liittyvät väitteet (1)(c) Laihtumiseen, painon kontrollointiin jne. liittyvät väitteet	(1)(b) Lasten kehitykseen ja terveyteen viittaavat väitteet
	(5) Uuteen tieteelliseen näyttöön perustuvat tai kun halutaan tietosuoja	

Taulukossa 2 on esimerkkejä ravitsemus- ja terveystieteistä sekä kielletyistä lääkkeellisistä väitteistä.

Taulukko 2. Esimerkkejä ravitsemus- ja terveystieteistä sekä kielletyistä lääkkeellisistä väitteistä.

Väitetyyppi	Esimerkki
Ravitsemusväite	<ul style="list-style-type: none"> • Kalsiumin lähde • Sisältää kalsiumia • Sisältää runsaasti kalsiumia
Artiklan 13.1 terveystiete = toiminnalliset terveystieteet	<ul style="list-style-type: none"> • Kalsium on tarpeellinen luuston pysymiselle normaalina. • Kalsium edistää lihasten normaalia toimintaa.
Artiklan 14.1b terveystiete = Lasten terveyden ja kehitykseen viittaavat väitteet	<ul style="list-style-type: none"> • Kalsium on välttämätön lasten luuston normaalille kasvulle ja kehitykselle.
Artiklan 14.1a terveystiete = Sairauden riskitekijän vähentämistä koskevat terveystieteet	<ul style="list-style-type: none"> • Kalsium auttaa vähentämään luumassan mineraalipitoisuuden alenemista vaihdevuodet ohittaneilla naisilla. Luumassan matala mineraalipitoisuus on osteoporoottisten luunmurtumien riskitekijä.
Kielletty lääkkeellinen väite	<ul style="list-style-type: none"> • Kalsium vähentää osteoporoosin riskiä • Kalsium parantaa osteoporoosin vaurioita • Kalsium hoitaa osteoporoosia • Kalsium ehkäisee osteoporoosia

4.3 Väiteasetusta sovelletaan kaupalliseen viestintään

Väiteasetuksen piiriin kuuluviksi väitteiksi katsotaan kaikki kaupallisessa viestinnässä esitetyt väitteet, jotka koskevat elintarvikkeiden hyödyllisiä ominaisuuksia, ja joita käytetään lopulliselle kuluttajalle tarkoitettujen elintarvikkeiden pakkausmerkintöihin, esillepanoon tai mainontaan. Elintarviketietoasetuksen (EY) N:o 1169/2011 artiklan 7 mukaan elintarvikkeen esillepanolla tarkoitetaan, erityisesti elintarvikkeiden muotoa, ulkonäköä tai pakkausta, käytettyjä pakkausmateriaaleja, tapaa, jolla ne on aseteltu, sekä olosuhteita, joissa ne ovat esillä. Esillepanoa on täten esimerkiksi ryhmittelyt myymälöiden hyllyissä ja verkkokaupoissa. Euroopan parlamentin ja neuvoston harhaanjohtavasta ja vertailevasta mainonnasta antaman direktiivin (2006/114/EY) mukaan mainonnalla tarkoitetaan missä tahansa muodossa olevaa tietoa tai esitystä, joka annetaan kaupan, liiketoiminnan, käsityön tai ammatin harjoittamisen yhteydessä tavaroiden tai palvelujen menekin edistämiseksi.

Väiteasetusta sovelletaan vain kaupalliseen viestintään, eikä esimerkiksi julkisten terveystieteiden ja elinten antamaan ravitsemusohjaukseen tai -neuvontaan, lehdistössä ja tieteellisissä julkaisuissa tapahtuvaan ei-kaupalliseen viestintään ja tiedotukseen.

Aina ei ole helppoa määritellä yksiselitteisesti mikä on kaupallista viestintää. Harkinta on tehtävä tapauskohtaisesti. Alla olevat kysymykset voivat auttaa hahmottamaan, milloin kyseessä on kaupallinen viestintä, johon tulee soveltaa väiteasetusta.

- Miksi ja missä yhteydessä väite esitetään, mikä on sen ensisijainen kohde ja tarkoitus?

- Onko väitteen esittämisestä taloudellista tai muuta kaupallista etua tuotteen menekin edistämiseksi kyseisen tuotteen valmistajalle, maahantuojalle, myyjälle, markkinoijalle tms.?
- Miten kuluttaja näkee informaation ja voiko kuluttaja yhdistää väitteen tiettyyn tuotteeseen tai sen sisältämään ainesosaan? Onko tuotteen ja väitteen välillä ilmeinen yhteys?

Eviran näkemyksen mukaan kaupalliseksi viestinnäksi voidaan katsoa esimerkiksi:

- Tuotteeseen liitettävät pakkausmerkinnät sekä esitteissä, lehdissä, postimyyntikatalogeissa, internetissä, sosiaalisessa mediassa (Facebook, Twitter ym.), radiossa, televisiossa, kaupoissa, verkostomyynnissä, messuilla, tms. suullisesti tai kirjallisesti esitettävä materiaali tiettyyn tuotteeseen liittyen
- Internetsivut, joilla on tietoa eri aineiden vaikutuksesta terveyteen, elimistön toimintaan jne., jos kuluttaja voi yhdistää tiedot suoraan tiettyyn tuotteeseen (esim. suora linkki toisella sivustolla markkinoitavaan tuotteeseen)
- Yrityksen sivulta toisen tahon sivuille laitettu internetlinkki, jos kuluttaja voi yhdistää linkitetystä sivustolta saatavan tiedon yrityksen markkinoimaan tuotteeseen tai sen sisältämään ainesosaan
- Erilaiset myynninedistämiseen tarkoitetut julkaisut
- Lehdistöjiedotteet, jotka liittyvät tietyn tuotteen markkinointiin
- Yrityksen muulla tavoin markkinoimastaan tuotteesta antamat tiedot (esim. mediahaastattelut)

Eviran näkemyksen mukaan ei-kaupallista viestintää on esimerkiksi:

- Tieteelliset julkaisut
- Sanoma- ja aikakauslehdissä julkaistut artikkelit (joissa ei markkinoida tuotteita)
- Internetsivustot, joilla ei esitellä tuotemerkkejä tai joilta ei ole suoraa linkkiä toisella sivustolla markkinoitavaan tuotteeseen

Evira on julkaissut ohjeen 17014/1 lääketieteen ja ravinto- ja ravitsemusalan ammattilaisia edustavien kansallisten järjestöjen tai terveysalan yleishyödyllisten järjestöjen suosituksen käytöstä elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä ja markkinoinnissa. http://www.evira.fi/attachments/elintarvikkeet/valvonta_ja_yrittajat/terveysvaimteet/eviran_ohje_vaiteasetuksen_art_11_soveltamisesta_17014_1.pdf

5 RAVITSEMUSVÄITTEET

Ravitsemusväitteellä tarkoitetaan elintarvikkeen hyödyllistä ravintosisältöä käsittelevää väitettä. Ravitsemusväitteen hyödyllinen ravitsemuksellinen ominaisuus voi liittyä:

- Energiamäärään, jota elintarvike
 - tuottaa
 - tuottaa lisättyinä tai vähennettyinä määrinä tai
 - jota se ei tuota
- Ravintoaineeseen tai muuhun aineeseen, joita elintarvike
 - sisältää
 - sisältää lisättyinä tai vähennettyinä määrinä
 - joita se ei sisällä

Hyväksytyt ravitsemusväitteet on kuvattu väiteasetuksen liitteessä ja sen muutoksissa. Euroopan komission ylläpitämä rekisteri hyväksytyistä ravitsemusväitteistä ja niihin sovellettavista edellytyksistä löytyy osoitteesta: <http://ec.europa.eu/nuhclaims/>.

Sallittuja ovat myös sellaiset väitteiden sanamuodot, joilla on kuluttajille oletettavasti sama merkitys kuin hyväksytyillä ravitsemusväitteillä. Tämän oppaan liitteeseen 1 on koottu oppaan päivitys hetkellä sallitut ravitsemusväitteet, niihin sovellettavat edellytykset sekä esimerkkejä Eviran vastaaviksi katsomista väitteiden sanamuodoista. Jos toimija käyttää muita sanamuotoja, tulee toimijan varmistaa, että sanamuodolla on kuluttajalle sama merkitys.

5.1 Ravitsemusväitteiden käytönellytykset

Hyväksytyille ravitsemusväitteille on määritelty, kuinka paljon elintarvikkeen on sisällettävä kyseistä ravintoainetta, jotta ravitsemusväitettä saa käyttää. Mikäli väitteen haluaa liittää oman tuotteen pakkausmerkintöihin tai markkinointiin, tulee ravitsemusväitteen ehtojen täyttyä omassa tuotteessa ja sen pakkausmerkinnöissä.

5.1.1 Vitamiinit ja kivennäisaineet

Väiteasetuksen mukaisesti elintarviketta saa kutsua vitamiinin tai kivennäisaineen lähteeksi, mikäli tuote sisältää merkitsevän määrän kyseistä vitamiinia tai kivennäisainetta.

Tällöin 100 grammaa tai 100 millilitraa elintarviketta tai yhden annoksen pakkauksen tulee sisältää vitamiinia tai kivennäisainetta vähintään 15 % päivittäisen saannin vertailuarvosta. Juomilla riittää, että 100 millilitraa juomaa sisältää 7,5 % päivittäisen saannin vertailuarvosta.

Vastaavasti 'sisältää runsaasti vitamiinia tai kivennäisainetta' -ravitsemusväitettä voi käyttää, mikäli 100 grammassa tai 100 millilitrassa elintarviketta tai yhden annoksen pakkauksessa on ko. ravintoainetta 30 % päivittäisen saannin vertailuarvosta tai 100 millilitrassa juomaa on 15 % päivittäisen saannin vertailuarvosta.

Mikäli elintarvikepakkaus sisältää useita annoksia, tulee 100 grammassa tai 100 millilitrassa elintarviketta olla merkitsevä määrä kyseistä vitamiinia tai kivennäisainetta.

Ravintolisien osalta sovelletaan samoja ehtoja. Jotta ravintolisää voidaan myydä vitamiinin ja/tai kivennäisaineen lähteenä ja jotta vitamiinin ja/tai kivennäisaineen saa merkitä ravintolisän ominaisten aineiden taulukkoon, tulee vitamiinin ja/tai kivennäisaineen vuorokautisen saannin ravintolisästä olla vähintään 15 % päivittäisen saannin vertailuarvosta annostusohjeen mukaisesti nautittuna. Jos tuotteita myydään nimenomaan vitamiinien ja/tai kivennäisaineiden erinomaisena tai hyvänä lähteenä, tai markkinoidaan siten, että ravintolisä sisältää runsaasti vitamiineja ja/tai kivennäisaineita, katsoo Evira, että ravintolisästä saatavan vuorokausiannoksen tulee olla vähintään 30 % päivittäisen saannin vertailuarvosta annostusohjeen mukaisesti nautittuna.

Vitamiinien ja kivennäisaineiden päivittäisen saannin vertailuarvot löytyvät elintarviketietoasetuksen 1196/2011 liitteestä XIII:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0018:0063:FI:PDF>

Taulukkoon 3 on koottu päivittäisen saannin vertailuarvot sekä 'lähde' ja 'sisältää runsaasti' –ravitsemusväitteiden raja-arvot.

5.1.2 Ravintoaineet ja muut aineet

'Sisältää ravintoainetta tai muuta ainetta' -ravitsemusväitettä voi käyttää myös muista kuin taulukossa 2 luetelluista vitamiineista ja kivennäisaineista. Vaikka kyseisille ravintoaineille ei ole määritelty käytön ehtoihin selkeitä raja-arvoja, tulee väiteasetuksen ehtojen täytyä.

Esimerkkejä tämän tyyppisistä väitteistä ovat 'sisältää lykopeenia', 'sisältää luteiinia', 'sisältää flavonoideja'.

Toimijan vastuulla on näyttää toteen väiteasetuksen vaatimusten täyttyminen eli myös se, että ko. aineella on todistettu hyödyllinen ravitsemuksellinen tai fysiologinen vaikutus ja kyseistä ainetta on tuotteessa merkityksellinen määrä. Eviran näkemyksen mukaan tämän tulee olla osa toimijan omavalvontaa. Tieteellisesti todistettu hyödyllinen vaikutus voi perustua esimerkiksi EFSA:n antamiin lausuntoihin.

Evira katsoo, että sekä jalostettuihin että käsittelemättömiin elintarvikkeisiin voi liittää ravitsemus- ja terveysväitteitä, mikäli kyseinen elintarvike täyttää väitteen käytön ehdot, väitettä käytetään väiteasetuksen vaatimusten mukaisesti eikä kuluttaja tule harhaanjohtetuksi. Näin ollen esimerkiksi proteiinin lähde –väitettä voisi käyttää lihassa tai 'sisältää b-karoteenia' –väitettä porkkanassa.

5.1.3 Kuidun lähde

Esimerkiksi elintarviketta voi kutsua kuidun lähteeksi, mikäli tuote sisältää ravintokuituja vähintään 3 g/100 g tai 1,5 g/100 kcal. Vastaavasti elintarviketta voi kutsua runsaskuituiseksi, mikäli tuote sisältää ravintokuituja vähintään 6 g/100 g tai 3 g/100 kcal.

Taulukko 3.

Päivittäisen saannin vertailuarvot sekä 'lähde' että 'sisältää runsaasti' –ravitusväitteiden raja-arvot. Vertailuarvon prosenttiosuutta vastaava määrä ravintoainetta tulee saada 100 grammasta, 100 millilitrasta tai yhden annoksen pakkauksesta. Juomien osalta merkitsevä määrä on 7,5 % 100 millilitraa kohden. Taulukossa olevien vitamiinien ja kivennäisaineiden määrät on ilmoitettava ravintoarvomerkinnässä.

	Päivittäisen saannin vertailuarvo	Lähde (7,5 %, juomat)	Lähde (15 %)	Sisältää runsaasti (30 %)
A-vitamiini (µg)	800	60	120	240
D-vitamiini (µg)	5	0,375	0,75	1,5
E-vitamiini (mg)	12	0,9	1,8	3,6
K-vitamiini (µg)	75	5,625	11,25	22,5
C-vitamiini (mg)	80	6	12	24
Tiamiini (B1) (mg)	1,1	0,0825	0,165	0,33
Riboflaviini (B2) (mg)	1,4	0,105	0,21	0,42
Niasiini (B3) (mg)	16	1,2	2,4	4,8
B6-vitamiini (mg)	1,4	0,105	0,21	0,42
Foolihappo (B9) (µg)	200	15	30	60
B12-vitamiini (µg)	2,5	0,1875	0,375	0,75
Biotiini (B7) (µg)	50	3,75	7,5	15
Pantoteenihappo (B5) (mg)	6	0,45	0,9	1,8
Kalium (mg)	2000	150	300	600
Kloridi (mg)	800	60	120	240
Kalsium (mg)	800	60	120	240
Fosfori (mg)	700	52,5	105	210
Magnesium (mg)	375	28,125	56,25	112,5
Rauta (mg)	14	1,05	2,1	4,2
Sinkki (mg)	10	0,75	1,5	3
Kupari (mg)	1	0,075	0,15	0,3
Mangaani (mg)	2	0,15	0,3	0,6
Fluoridi (mg)	3,5	0,2625	0,525	1,05
Seleeni (µg)	55	4,125	8,25	16,5
Kromi (µg)	40	3	6	12
Molybdeeni (µg)	50	3,75	7,5	15
Jodi (µg)	150	11,25	22,5	45

5.1.4 Proteiinin lähde

Muutamien ravitusväitteiden käytön ehtona on, että kyseisen ravintoaineen tulee tuottaa tietty osuus tuotteen kokonaisenergia sisällöstä. Esimerkiksi 'proteiinin lähde' –väitteen käytönehtona on, että vähintään 12 prosenttia elintarvikkeen energiasisällöstä muodostuu proteiinista. Tämä lasketaan jakamalla proteiinin tuottama energia tuotteen kokonaisenergiamäärällä.

Esimerkiksi:

- 100 g tuotetta sisältää 3 g proteiinia ja 100 kcal energiaa. Proteiini tuottaa energiaa $3 \text{ g} \times 4 \text{ kcal/g} = 12 \text{ kcal}$. Tämän osuus kokonaisenergiasta on 12

kcal / 100 kcal = 12 %. Näin ollen tuote sisältää 'proteiinin lähde' -väitteen edellyttämän määrän proteiinia.

Rasvasta tulevan energian määrä lasketaan vastaavasti, mutta tällöin tulee huomioida, että gramma rasvaa tuottaa 9 kcal energiaa.

5.1.5 'Ei lisättyjä sokereita'

Väiteasetus määrittelee 'Ei lisättyjä sokereita' -ravitusväitteelle seuraavat käytön ehdot seuraavasti: Väite, jonka mukaan elintarvikkeeseen ei ole lisätty sokereita, ja mikä tahansa muu väite, jolla on kuluttajalle oletettavasti sama merkitys, voidaan esittää vain, mikäli tuotteeseen ei ole lisätty mono- tai disakkarideja tai muita elintarvikkeita, joita käytetään niiden makeuttavan vaikutuksen vuoksi. Eviran tulkinnan mukaan tällä tarkoitetaan makeita elintarvikkeita, kuten esimerkiksi hunajaa tai mehua. Jos sokeria on elintarvikkeessa luontaisesti, pakkauksessa tulee olla myös seuraava merkintä: "sisältää luontaisesti sokereita".

Eviran tulkinnan mukaan makeutusaineen käyttö ei estä kyseisen ravitusväitteen käyttöä, jos tuote ja siitä annettava informaatio on muuten väiteasetuksen mukainen. Makeutusaineiden käytössä on huomioitava, että lisäainelainsäädännön mukaisesti niiden käyttö sallitaan vain tietyissä elintarvikkeissa.

5.1.6 Vertailevat ravitusväitteet

Vertailevia ravitusväitteitä ovat sellaiset ravitusväitteet, joissa elintarvikkeiden koostumusta verrataan toiseen elintarvikkeeseen. Vertailevia ravitusväitteitä käsittelee väiteasetuksen artikla 9, jonka mukaan vertailu on sallittua ainoastaan samaan ryhmään kuuluvien elintarvikkeiden välillä siten, että otetaan huomioon useita kyseiseen ryhmään kuuluvia elintarvikkeita. Ravintoaineen määrän ja/tai energiasisällön ero on ilmoitettava, ja vertailun on liityttävä samaan elintarvikemäärään. Koostumusta on vertailtava useisiin samaan ryhmään kuuluviin elintarvikkeisiin, joista ei niiden koostumuksen vuoksi voida esittää väitettä, muiden valmistajien tuottamat elintarvikkeet mukaan luettuina.

Ainoat liitteessä sallitut vertailevat ravitusväitteet ovat "lisätty [ravintoaineen nimi]", "[ravintoaineen nimi] vähennetty", "energiapitoisuutta vähennetty" ja "kevyt", joille on määriteltävä seuraavat ehdot väiteasetuksen liitteessä:

LISÄTTY [RAVINTOAINEEN NIMI]

Väite, jonka mukaan yhden tai useamman muun ravintoaineen kuin vitamiinin tai kivennäisaineen määrää on lisätty, ja mikä tahansa muu väite, jolla on kuluttajalle oletettavasti sama merkitys, voidaan esittää vain, mikäli tuote täyttää väitteelle "... lähde" asetetut edellytykset ja mikäli lisäys on vähintään 30 prosenttia vastaavaan muuhun tuotteeseen verrattuna.

[RAVINTOAINEEN NIMI] VÄHENNETTY

Väite, jonka mukaan yhden tai useamman ravintoaineen määrää on vähennetty, ja mikä tahansa muu väite, jolla on kuluttajalle oletettavasti sama merkitys, voidaan esittää vain, mikäli määrää on vähennetty vähintään 30 prosenttia vastaavaan muuhun tuotteeseen verrattuna. Tästä ovat poikkeuksena mikroravintoaineet, joiden osalta hyväksytään 10 prosentin muutos vertailuarvoissa neuvoston direktiivin 90/496/ETY mukaisesti, sekä natrium tai vastaava suolamäärä, joiden osalta hyväksytään 25 prosentin muutos.

ENERGIAPITOISUUTTA VÄHENNETTY

Väite, jonka mukaan elintarvikkeen energiapitoisuutta on vähennetty, ja mikä tahansa muu väite, jolla on kuluttajalle oletettavasti sama merkitys, voidaan esittää vain, mikäli tuotteen energiapitoisuutta on vähennetty vähintään 30 prosenttia. Lisäksi on ilmoitettava se tekijä tai ne tekijät, jonka tai joiden vuoksi elintarvikkeen kokonaisenergiasisältö on vähentynyt.

Väite ”tyydyttyneitä rasvoja vähennetty” ja mikä tahansa muu väite, jolla on kuluttajalle oletettavasti sama merkitys, voidaan esittää vain, mikäli

- a) tyydyttyneiden rasvahappojen ja transrasvahappojen yhteismäärä tuotteessa, josta väite on esitetty, on vähintään 30 prosenttia pienempi kuin tyydyttyneiden rasvahappojen ja transrasvahappojen yhteismäärä vastaavassa muussa tuotteessa; sekä
- b) transrasvahappojen määrä tuotteessa, josta väite on esitetty, on yhtä tai pienempi kuin vastaavassa muussa tuotteessa.

Väite ”sokereita vähennetty” ja mikä tahansa muu väite, jolla on kuluttajalle oletettavasti sama merkitys, voidaan esittää vain, mikäli tuote, josta väite on esitetty, sisältää saman verran tai vähemmän energiaa kuin vastaava muu tuote.

KEVYT

Väite, jonka mukaan tuote on ”kevyt”, ja mikä tahansa muu väite, jolla on kuluttajalle oletettavasti sama merkitys, voidaan esittää vain samoilla edellytyksillä kuin väite ”vähennetty”. Väitteeseen on myös liitettävä ilmoitus siitä tekijästä tai niistä tekijöistä, jonka tai joiden vuoksi elintarvike on ”kevyt”.

Komission 14.12.2007 antamassa soveltamisohjeessa väiteasetuksen täytäntöönpanosta annetaan tarkempia ohjeita vertailevien väitteiden käytöstä. Sen mukaan vertailevat väitteet ovat aina ravintoaineväitteitä ja vertailevan väitteen pitää aina tuoda esiin ravintoaineen tai energian ero. Vertailu on sallittua ainoastaan ravintosisällön perusteella samaan ryhmään kuuluvien elintarvikkeiden välillä. Tämän vuoksi esimerkiksi vertailu maidon ja voin välillä ei ole mahdollista. Vertailua tehtäessä on samaan ryhmään kuuluvista elintarvikkeista otettava huomioon laaja otos siten, että otetaan huomioon useita kyseiseen ryhmään kuuluvia elintarvikkeita, myös muiden valmistajien tuottamia elintarvikkeita sillä markkina-alueella, jonne tuote tuodaan markkinoille. Laajan otoksen vaatimuksen tavoitteena on estää tilanteet, jossa yhden ainoan tuotteen vertailu johtaa kuluttajaa harhaan, jos vertailutuote ei ole edustava esimerkki elintarvikeryhmästä. Mitä enemmän vastaavia tuotteita on markkinoilla, sitä useampi tulee ottaa vertailussa huomioon, jotta otos on riittävän laaja ja edustava. Mikäli markkinoiden valikoimat muuttuvat nopeasti, tulee vertailu päivittää määräajoin, n. 2 vuoden välein.

5.1.6.1 Lisätty vitamiinia ja/tai kivennäisainetta

Väiteasetuksen liitteen ”lisätty [ravintoainetta] -ravitsemusväitteen käyttöehdot eivät mahdollista ”lisätty vitamiinia/kivennäisainetta” -väitettä. Kuitenkin väiteasetuksen perustelukappaleessa 21 todetaan, että ”Kaikkien niiden väitteiden osalta, joiden katsotaan merkitsevän kuluttajan kannalta samaa kuin edellä mainittuun luetteloon sisältyvien ravitsemusväitteiden, olisi noudatettava siinä esitettyjä käytön edellytyksiä. Esimerkiksi vitamiinien ja kivennäisaineiden lisäämiseen liittyvien väitteiden, kuten ”sisältää ...”, ”... vakioitu”, ”lisätty...” ja ”täydennetty...”, olisi noudatettava väitteelle ”... lähde” asetettuja edellytyksiä.

Evira katsoo, että ristiriitainen tilanne johtuu käännoksellisistä syistä. Väiteasetuksen englanninkielisessä versiossa täydentämiseen liittyvä väite on "added" ja "lisätty [RAVINTOAINEEN NIMI]" on "increased [NAME OF NUTRIENT]". Ruotsiksi ne ovat "tillsatt" ja "Ökat innehåll av [NAMN PÅ NÄRINGSÄMNET]". Suomeksi nämä molemmat on käännetty muotoon "Lisätty".

Tämän vuoksi Evira katsoo, että:

- "Sisältää..." tai "...lähde" -väitteiden kanssa samaa tarkoittaviksi voidaan katsoa **elintarvikkeen täydentämiseen** vitamiinilla ja kivennäisaineella (asetuksen (EU) N:o 1925/2006 mukaisesti) viittaavat väitteet, kuten "[vitamiinin ja/tai kivennäisaineen nimi] vakioitu", "lisätty [vitamiinin ja/tai kivennäisaineen nimi]" ja "täydennetty [vitamiinin ja/tai kivennäisaineen nimi]", mikäli tuotteet täyttävät väitteelle "...lähde" asetetut edellytykset.
- Sen sijaan vitamiinien tai kivennäisaineiden osalta ei ole mahdollista käyttää "lisätty [vitamiinia ja/tai kivennäisainetta]" -väitettä vastaavien muiden tuotteiden suhteen **vertailevassa tarkoituksessa**, koska "lisätty [ravintoainetta]" -väitteen käytön ehdot poissulkevat tämän mahdollisuuden vitamiinien ja kivennäisaineiden osalta. Tämän vuoksi esimerkiksi vertailevia ravitsemusväitteitä "enemmän C-vitamiinia", "50 % enemmän kalsiumia" tai "tuplasti D-vitamiinia" ei ole mahdollista käyttää.

5.1.6.2 Kevyt

Edellyttäen, että kaupan nimi on edustava esimerkki oman ryhmänsä tuotteista, sitä voi käyttää vertailukohtana. Toisin sanoen: jos tietyn tuotteen koostumus edustaa markkinoitavien tuotteiden keskimääräistä koostumusta, tuotteen nimi itsessään voi olla vertaileva viittaus, jos sen perässä on väite "kevyt". Jos standardituote on nimeltään esimerkiksi X, niin "X kevyt" antaa tietoa viittauksen kohteesta.

Esimerkiksi jos siis alkuperäinen tuote 'SihiJuoma' on edustava esimerkki elintarvike-ryhmästään, on mahdollista käyttää tuotenimeä 'Kevyt SihiJuoma', edellyttäen että tämä tuote ja siitä annettava informaatio ovat muuten väiteasetuksen mukaisia.

5.1.6.3 Vähennetty suolaa

Suomessa noudatetaan toistaiseksi vanha tulkintaa 'suolaa vähennetty' -väitteen vertailutuotteiden osalta. Tulkinta voi kuitenkin muuttua elintarviketietoasetuksen muutosten yhteydessä tai kansallisen lainsäädännön tai tulkintojen muuttuessa.

Suomessa valmistettujen elintarvikkeiden osalta vertailu tehdään lähtökohtaisesti MMM:n asetuksen (MMM:n 1010/2014) mukaiseen 'voimakassuolainen' -väitteen alarajoihin. Ulkomaisten elintarvikkeiden sekä sellaisten Suomessa valmistettujen elintarvikkeiden osalta, joilla ei ole suolapitoisuuden rajoja, vertailu tehdään vastaaviin sillä markkina-alueella, jonne tuote tuodaan, markkinoilla oleviin elintarvikkeisiin ja valmistajan on voitava osoittaa käyttämänsä vertailutuote/tuoteryhmä. Näin tulee toimia, mikäli esimerkiksi meetvursteihin tai muihin keuhkarakoihin halutaan lisätä suolan vähentämiseen viittaavia väitteitä.

5.2 Väitteitä, joita ei katsota ravitsemusväitteiksi

Tietoja ravintoaineen laadusta tai määrästä, joita vaaditaan muualla lainsäädännössä, ei katsota ravitsemusväitteiksi. Esimerkiksi juustojen ja eräiden makkaroiden rasvapitoisuuden ilmoittaminen, ei katsota ravitsemusväitteiksi.

Lisäksi merkintöjä ainesosista, joita on käytetty tai ei ole käytetty elintarvikkeen valmistuksessa tai jotka kuvaavat ainesosien ominaisuuksia, ei tulkita ravitsemusväitteiksi:

- sokeroitu (huom. sen sijaan väitteet sokeriton, ei lisättyjä sokereita ja myös sokeroimaton ovat ravitsemusväitteitä)
- makeuttamaton/maustamaton
- makeutettu ksylitolilla/fruktoosilla
- valmistuksessa ei ole käytetty rasvaa
- ei sisällä maidon ainesosia
- maidoton
- lisäaineeton
- säilöntäaineeton

Laktoositon, vähälaktoosinen, gluteeniton ja erittäin vähägluteeninen eivät ole ravitsemusväitteitä vaan niitä säädellään erityisruokavaliovalmistelainsäädännöllä ja jatkossa elintarviketietoasetuksella.

Väitteitä 'sisältää probiootteja' ja 'sisältää antioksidantteja' ei katsota ravitsemusväitteiksi. Koska nimet viittaavat toimintaan tai terveystieteeseen, on kyseessä terveystiete, eikä ravitsemusväite.

5.3 Kielletyt ravitsemusväitteet

Ravitsemusväitteitä, jotka eivät ole väiteasetuksen mukaisesti hyväksytyjä, ja joita ei saa käyttää, ovat esimerkiksi seuraavat:

- kolesteroliton, kolesterolia vähennetty
- ei sisällä transrasvahappoja, 0 % transrasvahappoja
- superkevyt, ultrakevyt
- yhtä paljon kuin –vertaukset
- vähähiilihydraattinen
- enemmän C-vitamiinia
- tuplasti D-vitamiinia
- 50 % enemmän kalsiumia

5.3.1 Harhaanjohtavat ravitsemusväitteet

Komissio on julkaissut soveltamisohjeen väiteasetuksen täytäntöönpanosta. Se linjaa, että harhaanjohtavaksi katsotaan sellaisten ominaisuuksien korostaminen, joilla ei ole mitään merkitystä kyseisen ravintoaineen kokonaiskulutukseen.

- Esimerkiksi 'rasvaa vähennetty' –väitteen käyttö jo alunperinkin vähärasvaisessa leivässä olisi harhaanjohtavaa, koska rasvan vähentämisellä ei ole olennaista merkitystä rasvan kokonaiskulutukseen.
- Samasta syystä 'lisätty'-väitettä voi käyttää vain tuotteissa, jotka täyttävät 'lähde'-väitteen käytön ehdot.

Harhaanjohtavaa olisi korostaa elintarvikkeen yksittäisen ainesosan ravitsemuksellisia ominaisuuksia, ellei itse elintarvike täytä kyseisen ravitsemusväitteen käytön ehtoja.

- Esimerkiksi olisi harhaanjohtavaa kertoa, että kalapyöryköiden valmistamiseen on käytetty omega-3- rasvahappoja sisältävää kalaa, jos kalapyörykät eivät kuitenkaan täytä esitetyn väitteen edellytyksiä.

Yleinen ravitsemuskasvatus

Väiteasetuksen soveltamiskenttä on hyvin laaja ja koskee kaikkia kaupallisessa viestinnässä esitettyjä väitteitä. Tämän mukaisesti myös tuotepakkauksissa tai muun kaupallisen viestinnän yhteydessä annetun ns. yleisen ravitsemuskasvatuksen tulee olla väiteasetuksen mukaista. Myös kyseisen tuotteen ja pakkausmerkintöjen tulee täyttää väiteasetuksen vaatimukset.

Ravitsemuskasvatuksen viesti ei saa johtaa kuluttajaa harhaan eikä antaa väärää kuvaa elintarvikkeen ravintoarvosta tai muusta laadusta.

- Esimerkiksi ruispikkuleipien pakkauksessa ei saa kertoa rukiin runsaskuituisuudesta yleisenä ravitsemuskasvatuksena, elleivät kyseiset pikkuleivät itsessään sisällä 'kuidun lähde' -väitteen edellyttämää määrää kuitua.

Ravitsemussuositukseen viittaaminen

Väiteasetuksessa ei varsinaisesti oteta kantaa ravitsemussuositusten käyttöön, mutta johdantotekstissä todetaan, että asetusta ei sovelleta ei-kaupallisessa viestinnässä esitettyihin väitteisiin, kuten julkisten terveystieteiden ja elinten antamaan ravitsemusohjaukseen tai -neuvontaan. Yhteisötasolla ei ole tehty tulkintaa ravitsemussuositusten käytöstä.

Eviran katsoo, että ravitsemussuosituksista voi kertoa kaupallisessa viestinnässä yleisellä tasolla esimerkiksi:

- *"Ravitsemussuosituksissa suositellaan ruokajuomaksi rasvattomia tai vähärasvaisia maitovalmisteita"* tai
- *"Ravitsemussuosituksissa suositellaan, että kasviksia, marjoja ja hedelmiä tulisi nauttia vähintään puoli kiloa päivässä"*.

Ravitsemussuositusten tulee olla virallisten tahojen, kuten Valtion ravitsemusneuvottelukunnan, antamia. Suosituksen tulee koskea koko ruoka-aineryhmää esim. rasvattomia maitovalmisteita, ei yksittäisiä tuotteita. Kuitenkaan suositusten kautta ei saa johtaa kuluttajaa harhaan. Jos suositus sisältää selkeän väitteen, esimerkiksi *"Ravitsemussuosituksissa suositellaan ruokajuomaksi rasvattomia tai vähärasvaisia maitovalmisteita, koska se on hyväksi sydämellesi"*, väitteen tulee täyttää väiteasetuksen vaatimukset.

5.4 "Sydänmerkki – Parempi valinta" –symboli katsotaan ravitsemusväitteiksi

Suomessa viranomaiset ovat katsoneet, että Suomen Sydänliitto ry:n ja Suomen Diabetesliitto ry:n hallinnoima "Sydänmerkki – Parempi valinta" –symboli on väiteasetuksen artiklan 2 mukainen ravitsemusväite, jossa todetaan, esitetään tai annetaan ymmärtää, että elintarvikkeella on erityisiä hyödyllisiä ravitsemuksellisia ominaisuuksia. Symbolin tarkoituksena on edistää kansanterveyttä helpottamalla terveellisen ruokavalion koostamista.

Merkintäjärjestelmän rakentamisen pohjana ovat olleet suomalaisten kansanterveyteen liittyvät keskeiset ravitsemusongelmat. Symboli ei ole suunnattu ainoastaan sydänterveyteen. "Sydänmerkki – Parempi valinta" –symbolilla varustetut tuotteet ovat tuoteryhmässään rasvan ja suolan saannin kannalta parempia vaihtoehtoja. Viranomaiset ovat olleet mukana yhteistyössä merkkiä ja sen kriteeristöä laadittaessa.

Merkki on myös kirjattu Valtion ravitsemusneuvottelukunnan ravitsemussuositusten kuluttajaesitteeseen (Ravinto ja liikunta tasapainoon, 2006).

Väiteasetuksen 28 artiklan 4 kohdassa edellytettiin, että jäsenvaltioiden tuli toimittaa Euroopan komissiolle viimeistään 31.1.2008 graafiset ja kuvia ja symboleita sisältävien esitysten muodossa olevat ravitsemusväitteet ja niihin sovellettavat kansalliset säännökset ja säännöt. Maa- ja metsätalousministeriö toimitti ”Sydänmerkki - Parempi valinta” –symbolia koskevan aineiston komissiolle määräaikaan mennessä. Näin ollen symbolia voidaan käyttää, vaikka se ei sisälly väiteasetuksen liitteeseen sallituista ravitsemusväitteistä.

6 TERVEYSVÄITTEET

Terveysväitteiden käytön lähtökohta on, että väitteiden taustalla oleva tieteellinen näyttö tulee hyväksyttäväksi etukäteen ennen kuin väitettä voi käyttää. Näytön arvioi Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen (EFSA), jonka jälkeen Euroopan komissio joko hyväksyy tai hylkää väitteen asetuksella.

Euroopan komissio ylläpitää rekisteriä hyväksytyistä ja ei-hyväksytyistä väitteistä. Rekisteri löytyy komission sivuilta osoitteesta: <http://ec.europa.eu/nuhclaims/>. Lisäksi tietyt väitteet odottavat komission lopullista päätöstä, jonka vuoksi myös niitä on vielä toistaiseksi mahdollista käyttää elintarvikkeiden markkinoinnissa (ks. artiklan 13(1) terveystieteet).

Liitteessä 4. on ohjeita, miten komission rekisteristä voi etsiä väitteitä ja niiden suomenkielisiä käännöksiä.

6.1 Artiklan 13(1) terveystieteet eli ns. toiminnalliset terveystieteet

Ensimmäinen asetus (EU) N:o 432/20120 hyväksytyistä artiklan 13(1) terveystieteistä eli ns. toiminnallisista terveystieteistä tuli voimaan 14.6.2012. Asetusta alettiin soveltaa 14.12.2012. Tämä tarkoittaa sitä, että niitä artiklan 13(1) mukaisia terveystieteitä, jotka ovat saaneet Euroopan komissiolta päätöksen ”ei-hyväksytty”, ei saa enää kyseisen päivämäärän jälkeen käyttää elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä tai markkinoinnissa.

Koska kyseessä on yhteisötason asetus, siihen ei ole mahdollista säätää kansallisia poikkeuksia. Tästä syystä kansallisesti ei myöskään voida myöntää siirtymäaikoja tai lisäaikaa, jonka aikana varastoissa olevat, ei-hyväksytyt terveystieteitä sisältävät elintarvikkeet voisivat myydä loppuun.

Eviran näkemyksen mukaan ei-hyväksytyt terveystieteitä sisältävät elintarvikkeet on joissakin tapauksissa mahdollista kunnostaa myyntiin esimerkiksi tarroittamalla.

Lisäksi noin 2000 kasviperäisiin aineisiin liittyvää terveystietettä odottaa edelleen EFSA:n arvioita ja/tai Euroopan komission päätöstä. Näitä väiteasetuksen artiklan 13(1) mukaisia terveystieteitä voi käyttää toimijan omalla vastuulla siihen asti, että kyseisestä väitteestä on tehty virallinen päätös. Väitteiden tulee kuitenkin olla väiteasetuksen ja niihin sovellettavien kansallisten säädösten mukaisia.

- Väitteistä voi käyttää samaa tai vastaavaa sanamuotoa, jolla väitettä on haettu hyväksyttäväksi.
- Väitteen käytönehtojen tulee toteutua siinä elintarvikkeessa, jossa väitettä käytetään.

- Elintarvikepakkauksessa tulee olla väitelainsäädännön edellyttämät pakkausmerkinnät.
- Pakkausmerkintöjen lisäksi on huomioitava väitteen käyttö markkinoinnissa.
- Jos vielä arvioitavana oleva terveysväite on lääkkeellinen tai väiteasetuksen artiklojen 3 tai 12 mukaan kielletty, silloin se ei Eviran tulkinnan mukaan ole väiteasetuksen mukainen terveysväite, eikä väitettä ei saa käyttää elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä tai markkinoinnissa.

Sen jälkeen kun komissio päättää asetuksellaan terveysväitteiden hyväksymisestä tai hylkäämisestä, ei-hyväksytyjen väitteiden tulee poistua elintarvikkeiden markkinoinnista 6 kuukauden kuluttua.

- Hyväksytyt ja ei-hyväksytyt terveysväitteet löytyvät Euroopan komission ylläpitämästä rekisteristä <http://ec.europa.eu/nuhclaims/>.
- Hyväksytyt artiklan 13(1) mukaiset terveysväitteet löytyvät suomeksi asetuksesta 432/2012: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:136:0001:0040:FI:PDF>
- Vielä arvioitavana olevat artiklan 13(1) mukaiset terveysväitteet voi tarkistaa EFSA:n ylläpitämästä rekisteristä: <http://registerofquestions.efsa.europa.eu/roqFrontend/questionsListLoader?panel=NDA&foodsectorarea=26>

6.2 Artiklan 13(5) ja 14 terveysväitteet

Artiklan 13(5) terveysväitteillä tarkoitetaan terveysväitteitä, jotka ovat sisällöltään samanlaisia kuin artiklan 13(1) terveysväitteet, mutta perustuvat uuteen tieteelliseen näyttöön tai joille on haettu tietosuoja.

Artiklan 14 terveysväitteet jaetaan

- artiklan 14(1)a, sairauden riskitekijän vähentämistä koskeviin väitteisiin
- artiklan 14(1)b, lasten kehitykseen ja terveyteen viittaaviin väitteisiin.

Sekä artiklan 13(5) että 14 väitteiden käyttö perustuu hakemusmenettelyyn. Näitä terveysväitteitä saa käyttää vasta siinä vaiheessa, kun Euroopan komissio on hyväksynyt väitteen käyttöön asetuksellaan. Väitettä ei voi siis ottaa käyttöön jo siinä vaiheessa kun hakemus väitteestä on jätetty.

Elintarvikealan toimijan tulee tehdä terveysväitehakemus, mikäli hän haluaa käyttää hyväksytyjen väitteiden luetteloon kuulumatonta terveysväitettä. Kertaalleen hylätyille terveysväitteille on mahdollista tehdä uusi terveysväitehakemus, jos toimijalla on esittää uutta oleellista tieteellistä näyttöä väitteen tueksi. Tämä uusi tieteellinen tieto on tuotava selkeästi esiin uudessa terveysväitehakemuksessa.

Hyväksytyt ja hylätyt artiklan 13(5) ja 14 terveysväitteet löytyvät Euroopan komission internet-sivuilla olevasta rekisteristä <http://ec.europa.eu/nuhclaims/>.

Lisätietoa väitehakemuksista löytyy:

- Eviran internetsivulta: <https://www.evira.fi/elintarvikkeet/valmistus-ja-myynti/elintarvikkeista-annettavat-tiedot/ravitsemus--ja-terveysvaitteet/terveysvaitteet/terveysvaitehakemukset/>
- EFSA:n internetsivulta:
- <http://www.efsa.europa.eu/en/ndaclaims/ndaguidelines.htm>

6.3 Sallitut terveystieteet

Terveystieteen käyttäminen elintarvikkeen pakkausmerkinnöissä, mainonnassa tai muussa esillepanossa edellyttää, että väitteet ovat hyväksytyt ja sisällytettyjä väiteasetuksen artikloissa 13 ja 14 tarkoitettuihin hyväksytyjen väitteiden luetteloihin.

Euroopan komission julkaiseman täytäntöönpanopäätöksen mukaisesti hyväksytyjäkään terveystieteitä ei saa käyttää, ellei niiden käyttö ole täysin väiteasetuksen kaikkien vaatimusten mukaista. Elintarvikealan toimijan tulee kyetä osoittamaan toimivansa moitteettomasti ja näyttämään ne toimet, jotka se on toteuttanut väiteasetuksen kunkin osan noudattamiseksi.

- Käytetään vain hyväksytyt väitteitä väiteasetuksen mukaisesti
- Hyväksytyjen väitteiden yhteydessä esitetään väitteiden käytön edellyttämät pakolliset tiedot

Euroopan komission täytäntöönpanopäätös väiteasetuksen 10 artiklan täytäntöönpanoa koskevista suuntaviivoista.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:022:0025:0028:fi:pdf>

6.3.1 Terveystieteen käytönellytykset

Jokaiselle hyväksytylle terveystieteelle on annettu käytön edellytykset ja lisäksi joissakin tapauksissa nauttimisen edellytykset, rajoitukset tai varoitus. Mikäli väitteen haluaa liittää oman tuotteensa pakkausmerkintöihin tai markkinointiin, tulee näiden ehtojen täytyä omassa tuotteessa ja sen pakkausmerkinnöissä. Käytön ehdot löytyvät siitä asetuksesta, jolla kukin väite on hyväksytty käyttöön sekä komission väiterekisteristä <http://ec.europa.eu/nuhclaims/>.

Useiden terveystieteen käytön edellytyksenä on, että elintarvike sisältää merkittävän määrän kyseistä vitamiinia tai kivennäisainetta eli täyttää lähderavitsemusväitteen ehdot. Katso lisätietoa kohdasta 5.1.1.

Tuoteryhmät

Jotkut terveystieteet on hyväksytty käytettäväksi vain tietyissä tuoteryhmissä. Tällöin täytyy varmistaa, että terveystietettä käytetään vain kyseiseen tuoteryhmään kuuluvissa elintarvikkeissa.

Esimerkiksi "Kasvisterolien ja kasvistanoliesterien on osoitettu alentavan/vähentävän veren kolesterolia. Korkea kolesterolia on sepelvaltimotaudin kehittymisen riskitekijä" on artiklan 14(1)a mukainen hyväksytty terveystiete. Kyseisen väitteen käytön edellytykset on määritelty seuraavasti: "Kuluttajalle ilmoitetaan, että edullinen vaikutus saavutetaan nauttimalla päivittäin 1,5–2,4 g kasvisteroleja/-stanoleja. Vaikutuksen suuruuteen voidaan viitata vain seuraaviin ryhmiin kuuluvien elintarvikkeiden osalta: rasvaväitteet, maitotuotteet, majoneesi ja salaattinkastikkeet. Vaikutuksen suuruuteen viitattaessa kuluttajalle on ilmoitettava koko vaihteluväli "7–10 %" sekä vaikutuksen saamiseksi tarvittavan käytön kesto "kahdesta kolmeen viikkoa".

6.3.2 Vastaavien sanamuotojen käyttö

Väiteasetuksen mukaan terveystieteistä voi käyttää hyväksytyin sanamuodon lisäksi vastaavia sanamuotoja, jotka merkitsevät kuluttajalle samaa, koska ne kuvaavat samaa suhdetta elintarvikeryhmän, elintarvikkeen tai sen ainesosan ja terveyden välillä.

Evira suosittelee käyttämään kullekin terveystieteelle asetuksessa annettua sanamuotoa. Jos toimija käyttää muita vastaavia sanamuotoja, tulee toimijan varmistaa, että sanamuodolla on kuluttajalle oletettavasti sama merkitys. Erityisen tärkeää on varmistaa, ettei esitetty sanamuoto ole vahvempi kuin asetuksessa annettu muoto.

Jäsenmaiden yhteinen ohjeistus terveystieteiden sanamuotojen joustavuudesta http://www.evira.fi/files/attachments/fi/elintarvikkeet/valmistus_ja_myynti/pakkausmerkinnat/health_claims_-_flexibility_of_wording_principles_14_dec_2012.pdf

6.3.3 Kaksiosaiset väitteet

Sairauden riskitekijän vähentämiseen viittaavat artiklan 14(1)a väitteet ovat tyypillisesti kaksiosaisia. Ensiksi mainitaan riskitekijä, jota elintarvikkeen sisältämä aine vähentää, ja tämän jälkeen mainitaan sairaus, jonka riskiä vähennetään. Esimerkiksi: Kasvisteroliin ja kasvistanoliesterien on osoitettu alentavan/vähentävän veren kolesterolia. Korkea kolesterolia on sepelvaltimotaudin kehittymisen riskitekijä.

Eviran näkemyksen mukaan väite tulee esittää pakkauksessa tai mainoksessa ainakin kerran kokonaisuudessaan jakamatta sitä osiin. Kaksiosaisen väitteen jakaminen osiin ei kuitenkaan saa johtaa kuluttajaa harhaan.

6.3.4 Hyväksytty väite ei ole tuote- tai hakijakohtainen

Hyväksytyt ravitsemus- ja terveystieteet eivät ole tuote- tai hakijakohtaisia, vaan ne koskevat elintarvikeryhmää, elintarviketta tai elintarvikkeen sisältämää ainetta. Kuka tahansa elintarvikealan toimija voi käyttää hyväksyttyä väitettä oman tuotteen markkinoinnissa edellyttäen, että väitteen käytön ehdot toteutuvat tuotteessa ja elintarvikkeen pakkauksessa on väitteen käytön edellyttämät pakkausmerkinnät.

Artiklan 13.5 mukaisesti komissio voi myöntää hyväksyttävälle terveystieteelle tietosuojan, jolloin terveystieteen käyttöä voidaan rajoittaa määrääjäksi hakijan eduksi.

6.3.5 Väitettä ei saa liittää suoraan elintarvikkeen kaupalliseen nimeen

Väite tulee esittää aina elintarvikkeeseen tai elintarvikkeen sisältämään aineeseen liittyen. Koska kyse ei ole tuotekohtaisista väitteistä, väitettä ei tule muotoilla siten, että väite liitetään suoraan tuotteen kaupalliseen nimeen.

Esimerkiksi ”Kalsium on tarpeellinen luuston pysymiselle normaalina” on hyväksytty terveystiete.

- Kielletty väitteen muotoilu: Tuote X on tarpeellinen luuston pysymiselle normaalina.
- Sallittu väitteen muotoilu: Tuotteen X sisältämä kalsium on tarpeellinen luuston pysymiselle normaalina.

6.3.6 Lapsille tarkoitettujen tuotteiden terveystieteet

Äidinmaidonkorvikkeissa ei saa käyttää artiklan 14(1)b väitteitä. Äidinmaidonkorvikkeissa sallitut ravitsemus- ja terveystieteet on lueteltu kauppa- ja teollisuusministeriön antamassa asetuksessa 1216/2007.

Muissa ainoastaan lapsille tarkoitetuissa tuotteissa, kuten vierotusvalmisteissa sekä imeväisille ja pikkulapsille tarkoitetuista viljapohjaisissa valmisruoissa ja muista lastenruoissa (kuten määritelty EPNA (EU) N:o 609/2013) on mahdollista käyttää väiteasetuksen liitteen mukaisia hyväksytyjä ravitsemusväitteitä ja artiklan 14(1)b hyväksytyjä terveystieteitä. Terveystieteet, jotka ovat ainoastaan lapsille tarkoitetuissa tuotteissa, katsotaan aina artiklan 14(1)b mukaisiksi väitteiksi.

Tavanomaisissa elintarvikkeissa voi käyttää artiklan 13 elimistön normaaliin toimintaan liittyvää väitettä viittauksella sen toteutumisesta myös lapsilla, siinä tapauksessa, että tieteellinen näyttö on kattanut koko ihmisen elinkaaren, myös lapset.

Eviran näkemyksen mukaan hyväksytyjä lasten kehitykseen ja terveyteen viittaavia väitteitä voi käyttää elintarvikkeissa, joiden kohderyhmään kuuluvat sekä lapset että aikuiset. Kuluttaja ei kuitenkaan saa tulla harhaanjohtetuksi. Esimerkiksi lapsilla todetun terveystieteen vaikutuksen ei saa antaa ymmärtää toteutuvan myös aikuisilla. Ja toisaalta aikuisilla todetun vaikutuksen ei saa ymmärtää toteutuvan myös lapsilla.

6.3.7 Artiklan 10(3) yleisluontoiset, täsmentämättömät ilmaukset

Väiteasetuksen artikla 10(3) määrittelee, että viittaus ravintoaineesta tai elintarvikkeesta saatavaan yleisluontoiseen, täsmentämättömään hyötyyn yleisen terveyden tai terveyteen liittyvän hyvinvoinnin kannalta on sallittu ainoastaan, jos siihen liittyy 13 tai 14 artiklassa tarkoitettuihin luetteloihin sisältyvä yksittäinen hyväksytty terveystiete.

Evira katsoo, että esimerkiksi ”lihaksille”, ”hyvä sydämelle” ja ”luustosi ystävä” ovat yleisluontoisia, täsmentämättömiä ilmauksia. Niiden yhteydessä on esitettävä terveystieteen vaikutuksen täsmentävä hyväksytty terveystiete.

Euroopan komission julkaisema täytäntöönpanopäätös (2013/63/EU) väiteasetuksen artiklan 10 soveltamisesta määrittelee, että terveystieteen vaikutuksen täsmentävä hyväksytty terveystiete tulee sijoittaa yleisluontoisen, täsmentämättömän ilmaisun ”viereen” tai ”jälkeen”. Evira katsoo, että ehto ”viereen” tai ”jälkeen” täyttyy, kun hyväksytty terveystiete sijaitsee samassa nähtävissä olevassa näkökentässä kuin yleisluontoisen, täsmentämättömän ilmaisun. Elintarviketieteenasetuksessa (EU) N:o 1169/2011 artiklan 2 kohdassa 2.k) ”nähtävissä olevalla kentällä” tarkoitetaan kaikkia pakkauksen pintoja, jotka voidaan lukea yhdestä ja samasta katselukulmasta. Suorakaiteen tai laatikon muotoisissa pakkauksissa yleisluontoisen ja hyväksytty terveystiete sijaitsevat samalla pakkaussivulla. Sylinterimäisissä pakkauksissa tai pulloissa ne sijaitsevat niin, että kuluttaja voi yhdellä silmäyksellä nähdä samanaikaisesti sekä yleisluontoisen että hyväksytyn terveystieteen. Yleisluontoisen väite ja hyväksytty terveystiete voivat sijaita myös eri puolella pakkausta, jos ne on liitetty yhteen esimerkiksi asteriskin (*) kanssa, kuitenkin niin, että kuluttaja pystyy helposti ja vaivatta yhdistämään ne ja täten ymmärtämään yleisluontoisen terveystieteen antaman tarkan hyödyn.

Hyväksytyn terveystieteen tulee olla kuluttajan helposti havaittavissa ja nähtävissä ennen ostopäätöksen tekoa. Näin ollen ei ole esimerkiksi mahdollista liittää pakkaukseen yleisluontoista väitettä ja kertoa täsmennetystä terveystieteen vaikutuksesta ainoastaan internetsivuilla. Vastaavasti, jos lehti-, televisio- tai radiomainoksessa käytetään yleisluontoista ilmaisua, tulee jossain kohtaa mainoksessa ilmoittaa myös yksittäinen hyväksytty terveystiete.

6.3.8 Väitteiksi katsottavat tavaramerkit ja tuotenimet

Väiteasetuksen artiklan 1(3) mukaisesti elintarvikkeen pakkausmerkinnöissä, esillepanossa tai mainonnassa esiintyvää tavaramerkkiä, tuotenimeä tai kuvitteellista nimeä, jota voidaan pitää ravitsemus- tai terveystieteenä, voidaan käyttää, jos kyseisen tavaramerkin tai nimen yhteydessä esitetään väiteasetuksen säännöksiä vastaava ravitsemus- tai terveystieteenä.

Eviran näkemyksen mukaan terveystieteenä katsottavan tavaramerkin tai nimen yhteydessä on esitettävä terveystieteenä tarkentava terveystieteenä. Vastaavasti ravitsemustieteenä katsottavan tavaramerkin tai nimen yhteydessä on esitettävä tarkentava ravitsemustieteenä.

Esimerkiksi:

- Kuitupommi-nimisen tuotteen tulee täyttää ravitsemustieteenä runsaskuituinen sovellettavat edellytykset ja tämä tieto on esitettävä nimen yhteydessä.
- Nimen Luustojuoma käyttö antaa ymmärtää, että elintarvikkeen ja luuston terveyden välillä on yhteys. Näin ollen Luustojuoma-nimen yhteydessä on esitettävä esimerkiksi seuraavanlainen täsmennys: Luustojuoman sisältämä kalsium on tarpeellinen luuston pysymiselle normaalina.

Väiteasetuksen artiklan 28(2) mukaisesti tuotteita, joihin liittyy ennen 1.1.2005 olemassa olleita tavaramerkkejä tai tuotenimiä, jotka eivät ole väiteasetuksen mukaisia, voi markkinoida 19.1.2022 saakka. Tämän jälkeen tulee soveltaa väiteasetuksen säännöksiä.

Evira katsoo, että edellä mainittua siirtymäaikaa soveltavien tuotteiden koostumusta ei tule muuttaa niin, että tuotenimi muuttuu harhaanjohtavaksi.

6.3.9 Väitteitä sisältävät kuvat, symbolit ja graafiset esitykset

Väiteasetuksen artiklan 2(2) mukaan ”väitteellä” tarkoitetaan esitystä tai kuvausta, joka ei ole yhteisön tai kansallisen lainsäädännön mukaan pakollinen, mukaan luettuina graafiset sekä kuvia tai symboleita kaikissa muodoissa sisältävät esitykset, ja jossa todetaan, esitetään tai annetaan ymmärtää, että elintarvikkeella on erityisominaisuuksia.

Toisaalta väiteasetuksen artikla 10(3) määrittelee, että yleisluontoiseen, täsmentämättömään terveystieteenä on liitettävä terveystieteenä täsmentävä hyväksyty artiklan 13 tai 14 terveystieteenä.

Terveystieteenä sisältäviin kuviin, symboleihin ja graafisiin esityksiin on siis liitettävä terveystieteenä täsmentävä terveystieteenä. Jos kuva, symboli tai graafinen esitys kuvaa selkeästi ravitsemustieteenä, Eviran näkemyksen mukaan kuvan yhteyteen tulee liittää ravitsemustieteenä.

Esimerkiksi:

- Elintarvikkeen pakkauksessa tai mainoksessa on silmän kuva. Tällöin kuvan yhteyteen tulee liittää terveystieteenä, joka kertoo tarkemmin kuinka elintarvike tai sen sisältämä ainesosa vaikuttaa silmän terveyteen tai näkökykyyn. Vastaavasti pakkauksessa on esitettävä kyseisen terveystieteenä käytön edellyttämät muut pakkausmerkinnät.

- Elintarvikkeen pakkauksessa tai mainoksessa on kuva, joka viittaa omega-3-rasvahappoihin. Tällöin kuvan yhteyteen tulee liittää omega-3-rasvahappoihin liittyvä ravitsemusväite. Vastaavasti pakkauksessa on esitettävä kyseisen ravitsemusväitteen käytön edellyttämät muut pakkausmerkinnät.

6.4 Kielletyt terveysväitteet

Väiteasetuksen artiklan 12 mukaan seuraavat terveysväitteet ovat kiellettyjä:

- väitteet, joissa esitetään, että elintarvikkeen nauttimatta jättämisellä voi olla terveysvaikutuksia
- väitteet, joissa mainitaan painonpudotuksen nopeus tai määrä
Eviran katsoo, että kiellettyä on myös viitata esimerkiksi vyötärönympäryksen tai vaatekoon pienenemiseen
- väitteet, joissa viitataan yksittäisten lääkäreiden tai terveydenhuollon ammattihenkilöiden ja muiden kuin 11 artiklassa tarkoitettujen lääketieteen ja ravinto- ja ravitsemusalan ammattilaisia edustavien kansallisten järjestöjen tai terveysalan yleishyödyllisten järjestöjen suosituksiin

Komission väitetyöryhmässä on linjattu, että päätös siitä, kuka katsotaan terveydenhuollon ammattihenkilöksi, on tehtävä tapauskohtaisesti. Päätös perustuu pitkälti annettuun mielikuvaan ja viestin sisältöön.

Esimerkiksi seuraavat voidaan katsoa kielletyiksi terveysväitteiksi:

- terveydenhuollon ammattihenkilö kertoo elintarvikkeen terveysvaikutuksista tai omista kokemuksistaan
- terveydenhuoltoalan opiskelija kertoo elintarvikkeen terveysvaikutuksista tai omista kokemuksistaan
- terveydenhuoltohenkilökuntaa esittävä näyttelijä kertoo elintarvikkeen terveysvaikutuksista tai omista kokemuksistaan

6.4.1 Yksittäisen kuluttajan käyttökokemukset

Väiteasetuksen artiklan 6 mukaan elintarvikkeesta esitettävien ravitsemus- ja terveysväitteiden tulee perustua yleisesti hyväksytyyn tieteelliseen näyttöön. Artiklan 10 mukaan terveysväitteet ovat kiellettyjä, jolleivät ne täytä asetuksen erityisiä edellytyksiä, jolleivät ne ole saaneet asetuksen mukaista hyväksyntää ja jolleivät ne sisälly 13 ja 14 artiklassa tarkoitettuihin hyväksytyjen väitteiden luetteloihin. Yksittäisen henkilön omakohtainen kokemus, vaikka olisikin täysin totta kyseisen henkilön kohdalla, ei täytä väiteasetuksen vaatimusta tieteellisestä näytöstä ja ennakkohyväksynnästä. Tämän vuoksi elintarvikkeiden markkinointi yksittäisen kuluttajan käyttökokemuksen avulla voidaan katsoa harhaanjohtavaksi ja väiteasetuksen vastaiseksi.

Jos kyseessä on kuitenkin hyväksytty väite, Eviran näkemyksen mukaan yksittäinen kuluttaja, näyttelijä tai julkisuuden henkilö voi kertoa mainoksessa hyväksytystä ravitsemus- tai terveysväitteestä. Samalla voi tuoda esille, että myös henkilö itse on havainnut elintarvikkeella tai sen sisältämällä ainesosalla kyseisiä vaikutuksia. Tämä ei kuitenkaan koske artiklassa 12 mainittuja lääkäreitä tai terveydenhuollon ammattihenkilöitä.

6.4.2 Terveysväitteen hyväksyminen ei muuta lääkeluokittelua tai uuselistarvikestatusta

Terveysväitteiden arvioinnissa ei oteta lainkaan kantaa siihen, tulisiko väitteen kohteena oleva aine luokitella jäsenvaltioissa elintarvikkeeksi vai lääkkeeksi. Kansallisten lääkeviranomaisten oikeutena ja velvollisuutena on edelleenkin tehdä päätös siitä, mitkä aineet kussakin maassa katsotaan lääkkeiksi. Terveysväitteen hyväksyminen ei tee tähän muutosta.

Komission asetuksessa 432/2012, jolla on hyväksytty artiklan 13(1) terveystietettä, korostetaan tätä vielä erikseen: *(17) Aineiden lisäämistä elintarvikkeisiin tai aineiden käyttämistä elintarvikkeissa säädellään unionin ja jäsenvaltioiden erityisellä lainsäädännöllä, samoin tuotteiden luokittelua elintarvikkeina tai lääkkeinä. Asetuksen (EY) N:o 1924/2006 mukainen terveystietettä koskeva päätös, kuten kyseisen asetuksen 13 artiklan 3 kohdan mukainen sisällyttäminen sallittujen väitteiden luetteloon, ei merkitse lupaa saattaa väitteen kohteena oleva aine markkinoille, päätöstä siitä, saako ainetta käyttää elintarvikkeissa, tai tietyn tuotteen luokittelua elintarvikkeeksi.*
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:136:0001:0040:FI:PDF>

7 VÄITTEIDEN KÄYTÖN PERIAATTEET

Elintarvikelain 9 §:n mukaan elintarvikkeen pakkauksessa, esitteessä, mainoksessa tai muulla tavalla markkinoinnin yhteydessä, elintarvikkeesta on annettava totuudenmukaiset ja riittävät tiedot. Elintarvikkeesta ei saa antaa harhaanjohtavia tietoja.

7.1 Väitteiden käytön yleiset periaatteet

Lopulliselle kuluttajalle tarkoitettujen pakkausten lisäksi väiteasetusta sovelletaan tuotteiden markkinointiin ja mainontaan kaikissa muodoissaan, esimerkiksi painotuotteina, internetissä, sähköisessä muodossa, radiossa, TV:ssä ja tuote-esittelyissä. Jotta elintarvikkeen pakkausmerkinnöissä, esillepanossa tai mainonnassa voi käyttää ravitsemus- tai terveystietettä, tulee väitteen ja elintarvikkeen täyttää erityisesti väiteasetuksen artiklojen 3 ja 5 asettamat periaatteet ja edellytykset.

Väiteasetusta sovelletaan myös tilanteissa, joissa kuluttaja voi yhdistää esitetyn väitteen ja tietyn tuotteen, vaikka tuotteella ei suoraan sanottaisikaan olevan väitettyä ominaisuutta. Näin ollen myös tuotteesta luodun mielikuvan tulee olla väiteasetuksen ja erityisesti sen artiklan 3 mukainen.

- Esimerkiksi jos omega-3-rasvahappovalmisteita markkinoivilla internetsivuilla siteerataan omega-3-rasvahappoja koskevia tieteellisiä artikkeleita, katsotaan tämä terveystietteenä.
- Vastaavasti, jos elintarviketta markkinoivilla internetsivuilla kerrotaan elintarvikkeen sisältämän ainesosan, tässä tapauksessa omega-3-rasvahappojen perinteisestä käytöstä kansanlääkinnässä, katsotaan tämä väitteestä riippuen terveystietteenä tai kielletyksi lääkkeelliseksi väitteeksi.

7.1.1 Väitteitä koskevat yleiset periaatteet, artikla 3

Ravitsemus- ja terveystieteet eivät saa

- a) olla totuudenvastaisia, moniselitteisiä tai harhaanjohtavia;

- b) saattaa epäilyksenalaiseksi muiden elintarvikkeiden turvallisuutta ja/tai ravitsemuksellista riittävyyttä;
- c) rohkaista elintarvikkeen liialliseen kulutukseen tai suvaita sitä;
- d) sisältää sellaista toteamusta, esitystä tai viittausta, jonka mukaan tasapainoisesta ja monipuolisesta ruokavaliosta ei yleensä saa riittävästi ravintoaineita;
- e) viitata sellaisiin elintoimintojen muutoksiin, jotka voisivat aiheuttaa tai lisätä pelkoa kuluttajassa;

Eviran katsoo, että kiellettyä on esimerkiksi kertoa D-vitamiinivalmisteita markkinoitaessa, ettei D-vitamiinia saa riittävästi tavallisesta suomalaisesta ruoasta ja aiheuttaa kuluttajissa pelkoa kuvailemalla D-vitamiinin puutoksen aiheuttamia sairauksia.

7.1.2 Vain terveellisiin elintarvikkeisiin saa liittää väitteitä, 4 artikla

Komissio tulee vahvistamaan väitteiden käytön edellytyksenä olevat ravintosisältöprofiilit. Sen jälkeen elintarvikkeen, josta esitetään ravitsemus- tai terveystiete, on oltava ravintosisältöprofiilin kriteereiden mukainen.

Ravintosisältöprofiloinnilla tarkoitetaan elintarvikkeiden luokittelua niiden koostumuksen mukaan. Sen tavoitteena on ennaltaehkäistä sellaiset tilanteet, joissa terveydelle epäedullisten tuotteiden todellinen luonne naamioitaisiin ravitsemus- tai terveystieteillä ja täten ehkäistä kuluttajan harhaanjohtamista.

Ravintosisältöprofiilien vahvistuttua Evira tiedottaa hyväksytyistä profiileista sekä toimijoilta edellytetyistä toimenpiteistä.

Juomiin, jotka sisältävät yli 1,2 tilavuusprosenttia alkoholia, ei saa liittää terveystieteitä. Ravitsemusväitteistä sallitaan ainoastaan viittaukset

- vähäiseen alkoholipitoisuuteen,
- alkoholin määrän vähentämiseen tai
- energian määrän vähentämiseen liittyen.

7.1.3 Yleiset edellytykset, artikla 5

Väitteiden käytön yleiset edellytykset on määritelty artiklassa 5. Tiivistetysti väitteen kohteena olevalla aineella tulee olla todistetusti hyödyllinen vaikutus ja kyseistä ainetta tulee olla tuotteessa riittävästi.

Ravitsemus- ja terveystieteiden käyttö on sallittua ainoastaan, mikäli:

- a) ravintoaineen tai muun aineen sisällymisellä, puuttumisella tai sen määrän vähentämisellä elintarvikkeessa tai elintarvikeryhmässä on osoitettu olevan väitteessä esitetyllä tavalla hyödyllinen ravitsemuksellinen tai fysiologinen vaikutus, joka on todettu yleisesti hyväksytyyn tieteelliseen näyttöön perusteella;
- b) ravintoainetta tai muuta ainetta, jota väite koskee,
 - i) sisältyy lopulliseen tuotteeseen merkityksellinen määrä (säädökset tai yleisesti hyväksytyyn tieteelliseen näyttöön osoittamalla tavalla väitetyn ravitsemuksellisen tai fysiologisen vaikutuksen aiheuttava määrä)
 - ii) ei sisälly lainkaan tai sisältyy vähennetty määrä, mistä aiheutuu yleisesti hyväksytyyn tieteelliseen näyttöön osoittamalla tavalla väitetty ravitsemuksellinen tai fysiologinen vaikutus;
- c) ravintoaineen tai muun aineen, jota väite koskee, on oltava sellainen, että elimistö voi sitä hyödyntää;

- d) tuotteen määrä, joka voidaan kohtuudella olettaa nautittavan, sisältää yhteisön lainsäädännön mukaisesti merkityksellisen määrän ravintoainetta tai muuta ainetta, jota väite koskee, tai mikäli tällaisia säännöksiä ei ole, yleisesti hyväksytyyn tieteelliseen näyttöön osoittamalla tavalla väitetyn ravitsemuksellisen tai fysiologisen vaikutuksen aiheuttavan määrän;

Hyväksytyt ravitsemus- ja terveystieteet täyttävät nämä ehdot, mikäli väitteen käytön ehtoja noudatetaan.

Ravitsemusväite ”sisältää ravintoainetta tai muuta ainetta” ei määrittele väitteen kohteena olevalle aineelle käytön ehtoja. Erityisesti näiden ravitsemusväitteiden kohdalla toimijan tulee varmistaa artiklan 5 mukaisten yleisten edellytysten täyttyminen.

7.2 Pakkausmerkinnät

Yleiset pakkausmerkintämääräykset koskevat kaikkia elintarvikkeita, ja ne sisältävät tavallisimmat elintarvikepakkauksiin tehtävät merkinnät. Pakolliset pakkausmerkinnät on tehtävä suomen ja ruotsin kielellä. Ravitsemus- ja terveystieteet ovat elintarvikkeen pakkauksessa tai markkinoinnissa esitettäviä vapaaehtoisia merkintöjä. Tämän vuoksi kielimääräykset eivät koske väitteen esittämistä.

Mikäli elintarvikkeen pakkauksessa tai muussa markkinoinnissa kuitenkin esitetään ravitsemus- tai terveystiete, on väitteen käytön edellyttämät pakkausmerkinnät pakollisia pakkausmerkintöjä ja ne tulee ilmoittaa pakkauksessa sekä suomeksi että ruotsiksi. Eviran näkemyksen mukaan väitteiden esittäminen Suomessa yleisesti ymmärrettävällä ilmaisulla tai tavalla edellyttää, että väitteiden käytön vaatimat pakkausmerkinnät esitetään suomeksi ja ruotsiksi.

Kaiken elintarvikkeesta annetun informaation, riippumatta käytetystä kielestä, tulee olla totuudenmukaista ja harhaanjohtamatonta.

7.3 Ravintoarvomerkinnot

Ravitsemus- tai terveystieteiden käyttö edellyttää aina ravintoarvon merkitsemistä. Merkintä tehdään elintarviketietoasetuksen (EY) N:o 1169/2011 mukaisesti.

Evira katsoo, että ravintoarvomerkinnot on tehtävä suomeksi ja ruotsiksi aina, kun elintarvikkeesta esitetään ravitsemus- tai terveystiete. Myös silloin, kun ravitsemus- tai terveystiete on tuotteessa muulla kuin suomenkielellä, on ravintoarvomerkinnot pakollinen pakkausmerkintä ja tehtävä suomeksi ja ruotsiksi.

7.3.1 Elintarviketietoasetuksen mukainen ravintoarvoilmoitus

Elintarviketietoasetuksen artiklan 30 mukaisesti pakollisen ravintoarvoilmoituksen on sisällettävä seuraavat tiedot:

- a) energiasisältö; ja
- b) rasvan, tyydyttyneiden rasvojen, hiilihydraatin, sokereiden, proteiinin ja suolan määrät.

Lisäksi sitä voidaan täydentää ilmoittamalla seuraavista yhden tai useamman määrät:

- a) kertatyydyttymättömät rasvat;
- b) monitydyttymättömät rasvat;
- c) polyolit;
- d) tärkkelys;

- e) ravintokuitu;
- f) mikä tahansa elintarviketietoasetuksen liitteessä XIII olevan A osan 1 kohdassa lueteltu vitamiini tai kivennäisaine, jota esiintyy liitteessä XIII olevan A osan 2 kohdassa määritelty merkitsevä määrä.

Artikla 49 määrittelee, että jos ravitsemus- tai terveysväite koskee ainetta, jota ei ole mainittu ravintoarvomerkinnessä, sen määrä on ilmoitettava samassa nähtävissä olevassa kentässä ravintoarvomerkin kanssa. Käytännössä tämä tarkoittaa, näiden aineiden määrät tulee ilmoittaa esimerkiksi heti ravintoarvoilmoituksen alapuolella.

- Esimerkiksi yksittäisten rasvahappojen, kuten ALA, EPA ja DHA, määriä ei tule ilmoittaa ravintoarvoilmoituksessa rasvojen kohdalla vaan vaikkapa heti ravintoarvoilmoituksen alapuolella.

Lisätietoa elintarviketietoasetuksessa 1196/2011: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0018:0063:FI:PDF>

7.3.2 Ravintoaineen määrän varmistaminen

Elintarviketietoasetuksen mukaisesti elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä ilmoitettujen ravintosisältötietojen tulee olla keskiarvoja, jotka perustuvat

- valmistajan tekemään analyysiin elintarvikkeesta;
- laskelmaan, joka on tehty käytettyjen ainesosien tunnettujen tai todellisten keskiarvolukujen perusteella; tai
- laskelmaan, joka perustuu yleisesti tunnettuun ja hyväksytyyn tietoon.

Kun elintarviketta myydään tietyn ravintoaineen lähteenä tai siitä esitetään terveysväite, Evira suosittelee, että kyseisten ravintoaineiden määrä analysoidaan laboratoriotutkimuksin tai varmistetaan muuten luotettavalla tavalla.

7.3.3 Väite tulee esittää nautintavalmiista elintarvikkeesta

Väiteasetuksen mukaan ravitsemus- ja terveysväitteillä viittaa elintarvikkeisiin, jotka ovat valmiita nautittaviksi valmistajan ohjeiden mukaisesti. Elintarviketietoasetuksen mukaisesti ravintoarvomerkin tiedot voi ilmoittaa yksinomaan nautintavalmiista elintarvikkeesta, jos annetaan riittävän yksityiskohtaiset valmistusohjeet ja tiedot koskevat näin valmistettua elintarviketta.

Eviran tulkinnan mukaan puolivalmiissa elintarvikkeissa, joissa on riittävän yksityiskohtaiset ja yksiselitteiset valmistusohjeet, ja joiden valmistuksessa käytetään selkeästi määriteltäviä ainesosia, on ravitsemus- ja terveysväitteiden käytön yhteydessä kerrottava nautintavalmiin elintarvikkeen ravintosisältö. Tällaisia tuotteita ovat esimerkiksi teet, kahvit, erilaiset juomajauheet, pussikeitot, laimennettavat mehut ja vastaavat tuotteet, joihin lisätään vain vettä. Jos väitteitä käytetään erilaisissa ateria-aineksissa ja vastaavissa tuotteissa, joihin lisätään useita ravintosisältöön vaikuttavia ainesosia, on tilannetta tarkasteltava tapauskohtaisesti.

7.4 Terveysväitteiden käytön edellyttämät pakolliset lisämerkinnät

Terveysväitteitä käytettäessä on pakkausmerkintöihin tai niiden puuttuessa esillepääntöön tehtävä aina tiettyjä lisämerkintöjä.

Väiteasetuksen artiklan 10(2) mukaisesti terveystieteet ovat sallittuja vain, mikäli pakkausmerkintöihin tai niiden puuttuessa esillepanoon tai mainostamiseen sisältyy seuraavat tiedot:

- a) maininta tasapainoisen ja monipuolisen ruokavalion ja terveiden elämäntapojen tärkeydestä;
- b) kuinka paljon ja kuinka usein elintarviketta on nautittava väitetyin hyödyn saamiseksi;
- c) tarvittaessa huomautus henkilöille, joiden olisi vältettävä elintarvikkeen nauttimista; ja
- d) asianmukainen varoitus niissä tuotteissa, joiden liiallisesta nauttimisesta todennäköisesti aiheutuu terveystiete.

Evira suosittelee, että artiklassa 10(2) a) annettua mainintaa käytetään. Mikäli käytetään muuta sanamuotoa, tulee toimijan varmistaa, että sanamuodolla on kuluttajalle oletettavasti sama merkitys.

Väiteasetuksen artiklan 14(2) mukaisesti sairauden riskitekijän vähentämistä koskevien väitteiden osalta on pakkausmerkinnöissä tai niiden puuttuessa esillepanossa tai mainonnassa ilmoitettava, että:

- väitteessä tarkoitettuun sairauteen liittyy useita riskitekijöitä eikä yhden tekijän muuttumisesta välttämättä ole hyötyä.

Liitteessä 2 on esimerkein kuvattu erilaisten väitteiden tuottamia pakkausmerkintöjen lisävaatimuksia.

7.4.1 Artikla 10(2)b

Väiteasetuksen artikla 10(2)b edellyttää, että elintarvikkeen pakkausmerkinnöissä tai niiden puuttuessa esillepanossa tai mainostamisessa kerrotaan, kuinka paljon ja kuinka usein kyseistä elintarviketta on nautittava väitetyin hyödyn saamiseksi.

Terveystieteen hyväksymisen yhteydessä väitteen käytön edellytyksissä asetetaan vaatimuksia elintarvikkeelle, josta väitteen voi esittää. Samalla voidaan antaa erillinen velvoite ilmoittaa kuluttajalle, missä määrässä väitteen kohteena olevaa ainetta tulee nauttia, jotta edullinen vaikutus saavutetaan.

Esimerkki 1.

Betaglukaanille on hyväksytty seuraava artiklan 13(1) mukainen terveystiete: *"Betaglukaanit edistävät veren kolesterolitasojen pysymistä normaalina"*.

Kyseisen terveystieteen käytön edellytys on: *"Väite voidaan esittää vain elintarvikkeesta, joka sisältää vähintään 1 g:n kaurasta, kauraleseistä, ohrasta, ohraleseistä tai näiden lähteiden seoksesta peräisin olevia betaglukaaneja määriteltä annosta kohti. Kuluttajalle on ilmoitettava, että edullinen vaikutus saavutetaan nauttimalla päivittäin 3 g kaurasta, kauraleseistä, ohrasta, ohraleseistä tai näiden betaglukaanien seoksesta peräisin olevia betaglukaaneja."*

Evira suosittelee, että kuluttajalle kerrotaan kuinka paljon yhdessä annoksessa (esim. desilitrassa, viipaleessa jne.) on beetaglukaania ja kuinka monta annosta on nautittava päivittäin väitteen hyödyn saamiseksi.

Esimerkki 2.

Alfalinoleenihapolle (ALA) on hyväksytty terveystiete *"ALA edistää veren kolesterolitasojen pysymistä normaalina"*.

Tämän väitteen käytön edellytys on: ”Väite voidaan esittää vain elintarvikkeesta, joka on ALA:n lähde vähintään asetuksen (EY) N:o 1924/2006 liitteessä olevassa luettelossa mainitun väitteen ’Omega-3-rasvahappojen lähde’ mukaisesti. Kuluttajalle on ilmoitettava, että edullinen vaikutus saavutetaan nauttimalla päivittäin 2 g ALA:ta”. Omega-3-rasvahappojen lähde -ravitusväitteen käyttö edellyttää, että ”tuote sisältää alfa-linoleenihappoa vähintään 0,3 g/100 g JA 0,3 g/100 kcal tai sen sisältämien eikosapentaeenihapon ja dokosaheksaeenihapon yhteismäärä on vähintään 40 mg/100 g JA 40 mg/100 kcal.”

Evira suosittelee, että kuluttajalle ilmoitetaan kuinka paljon ja kuinka usein elintarviketta, josta väite esitetään (esim. ruokalusikallista, teelusikallista jne.), on päivittäinen nautittava väitteen hyödyn saamiseksi.

Useiden vitamiineja, kivennäisaineita ja proteiineja koskevien terveystieteiden käytön edellytyksenä on, että elintarvike sisältää merkittävän määrän ao. vitamiinia, kivennäisainetta tai proteiinia eli täyttää lähde-ravitsemusväitteen ehdot. Joidenkin terveystieteiden käytön edellytyksenä on tuotteen alhainen tai vähennetty tyydyttyneen rasvan tai natriumin/suolan/sokerin määrä. Eviran näkemyksen mukaan näiden terveystieteiden kohdalla ei käyttömäärää eikä -tiheyttä tarvitse kuluttajalle ilmoittaa, koska niitä ei ole terveystieteiden käytön ehdoissa määrätty.

7.4.2 Artikla 10(2)c-d

Osalle hyväksytyjä terveystieteitä on käytön edellytyksiin kirjattu vaatimus pakollisesta varoitusmerkinnästä.

Esimerkiksi hyväksytyt terveystieteet ”Glukomannaani vähäenergiaisen ruokavali-
on yhteydessä edistää painonpudotusta” käytön yhteydessä ”On annettava varoitus
tukehtumisvaarasta ihmisille, joilla on nielemisvaikeuksia, tai kun tuote nautitaan riit-
tämättömän nesteen kera; on ohjeistettava nauttimaan runsaan veden kera, jotta aine
päätyy vatsaan.”

Vaikka hyväksytylle terveystieteelle ei olisi määritelty pakollista varoitusmerkintää, tulee elintarvikealan toimijan varmistaa tuotteen turvallisuus ja liittää pakkausmerkin-
töihin tarvittaessa asianmukainen varoitusmerkintä.

7.5 Pakkaamattomat elintarvikkeet

Väiteasetuksen artiklan 1(2) mukaisesti ravintoarvomerkintää ja artiklan 10(2) a-b
alakohtien vaatimuksia ei sovelleta, kun on kyse pakkaamattomista elintarvikkeista
(hedelmät, vihannekset ja leivän kaltaiset tuoretuotteet mukaan lukien), jotka on ase-
tettu myyntiin loppukuluttajalle tai suurtalouksille, tai myyntipisteessä ostajan pyynn-
nöstä pakatuista elintarvikkeista tai välitöntä myyntiä varten ennalta pakatuista elin-
tarvikkeista.

Sen sijaan artiklan 10(2) c-d ja 14(2) mukaiset varoitusmerkinnät on esitettävä tarvit-
taessa, myös pakkaamattomista elintarvikkeista, myyntipisteessä ostajan pyynnöstä
pakatuista elintarvikkeista ja välitöntä myyntiä varten ennalta pakatuista elintarvik-
keista.

Esimerkiksi kaupan hedelmä- ja vihannesosastolla irtomyynnissä olevien porkkanoi-
den myyntiesitteeseen ei tarvitse lisätä porkkanoiden ravintoarvomerkintää tai 10(2)a-
b mukaisia merkintöjä, vaikka porkkanoista esitettäisiin ravitus- tai terveystiete.

Sen sijaan tarvittaessa pakollisia merkintöjä olisivat artiklan 10(2) c-d ja 14(2) mukaiset varoitusmerkinnät. Sama koskee esimerkiksi leipä- ja einestiskistä myytäviä tuotteita tai kaupan tai tarjoilupaikan ostajan pyynnöstä tai välitöntä myyntiä varten pakkaamia elintarvikkeita.

7.6 Ravintolisät

7.6.1 Ravintoarvomerkintä

Elintarviketietoasetuksen mukaisen ravintoarvomerkinnän esittäminen ei koske ravintolisiä. Sen sijaan ravintolisän ominaisten aineiden määrä tulee ilmoittaa ravintolisäasetuksen mukaisesti. Jos ravintolisästä esitetään ravitsemus- tai terveystiete, väitteen perustana olevan aineen määrä on kuitenkin ilmoitettava ominaisten aineiden luettelossa tai sen yhteydessä.

7.6.2 Artikla 10(2)a

Ravintolisäasetuksen (MMM 78/2010) 5§:n mukaan ravintolisän pakkaukseen on tehtävä maininta siitä, että ravintolisää ei tule käyttää monipuolisen ruokavalion korvikkeena. Väiteasetuksen artiklassa 10(2)a puolestaan edellytetään, että elintarvikkeen pakkausmerkintöihin tai niiden puuttuessa esillepanoon tai mainostamiseen sisältyy maininta tasapainoisen ja monipuolisen ruokavalion ja terveiden elämäntapojen tärkeydestä.

Väiteasetuksen vaatimus koskee myös ravintolisiä, joten Eviran näkemyksen mukaan pelkkä ravintolisäasetuksen mukainen lause ei täytä väiteasetuksen vaatimusta. Ravintolisään tehtävässä merkinnässä tulee olla maininta myös tasapainoisesta ruokavaliosta sekä terveellisistä elintavoista.

Evira katsoo, että esimerkiksi seuraava lause täyttää sekä ravintolisäasetuksen 5§:n että väiteasetuksen artiklan 10(2)a vaatimuksen: *”Ravintolisä ei korvaa monipuolista ja tasapainoista ruokavaliota eikä terveitä elämäntapoja.”* Haluttaessa viestin sisältö voidaan jakaa myös kahteen erilliseen virkkeeseen.

7.6.3 Artikla 10(2)b

Väiteasetus edellyttää, että elintarvikkeen pakkausmerkinnöissä tai niiden puuttuessa esillepanossa tai mainostamisessa kerrotaan, kuinka paljon ja kuinka usein kyseistä elintarviketta on nautittava väitetyyn hyödyn saamiseksi. Terveystieteiden käytön ehtoja asetettaessa väitteen kohteena olevan aineen määrät on usein asetettu 100 grammaa tai 100 kilokaloria kohden. Nämä käytön edellytykset eivät suoraan sovellu ravintolisille, joita nautitaan pieninä annosmäärinä ja joista saatava energiamäärä on tyypillisesti pieni. Täten Evira katsoo, että ravintolisien kohdalla raja-arvon tulee toteutua vuorokausiannosta kohden.

Esimerkki

Alfalinoleenihapolle (ALA) on hyväksytty terveystiete *”ALA edistää veren kolesterolitason pysymistä normaalina”*.

Tämän väitteen käytön edellytyksiksi on asetettu: *”Väite voidaan esittää vain elintarvikkeesta, joka on ALA:n lähde vähintään asetuksen (EY) N:o 1924/2006 liitteessä olevassa luettelossa mainitun väitteen ’Omega-3-rasvahappojen lähde’ mukaisesti. Kuluttajalle on ilmoitettava, että*

edullinen vaikutus saavutetaan nauttimalla päivittäin 2 g ALA:ta. Omega-3-rasvahappojen lähde -ravitsemusväitteen edellyttää, että tuote sisältää alfa-linoleenihappoa vähintään 0,3 g/100 g JA 0,3 g/100 kcal tai sen sisältämien eikosapentaeenihapon ja dokosaheksaeenihapon yhteismäärä on vähintään 40 mg/100 g JA 40 mg/100 kcal.”

Evira katsoo, että ravintolisästä, joka sisältää alfa-linoleenihappoa vähintään 0,3 g vuorokausiannosta kohti tai jonka sisältämien eikosapentaeenihapon ja dokosaheksaeenihapon yhteismäärä on vähintään 40 mg vuorokausiannosta kohti, voi esittää ao. terveysväitteen. Kuluttajalle on kuitenkin ilmoitettava, että edullinen vaikutus saavutetaan nauttimalla päivittäin 2 g alfa-linoleenihappoa. Evira suosittelee, että kuluttajalle kerrotaan mistä annosmäärästä ravintolisää tai mistä annosmäärästä ravintolisää ja muuta alfa-linoleenihappoa sisältävää elintarviketta väitetty hyöty saavutetaan.

7.7 Väitteiden käyttö markkinoinnissa

Ravitsemus- tai terveysväitteiden käyttö markkinoinnissa (esim. kyltit, esitteet, lehtimainonta, internet, radio, TV) edellyttää aina ravintoarvomerkintää ja pakollisia lisämerkintöjä elintarvikkeen pakkausmerkintöihin, vaikka itse pakkauksessa ei esitettäisiäkään väitteitä.

Pakollisten elintarviketietojen, päiväysmerkintöjen ja erätunnusta lukuun ottamatta, tulee olla kuluttajan saatavilla ostopäätöstä tehtäessä. Tämä koskee myös väitteiden käytön edellyttämiä pakollisia lisämerkintöjä.

- Eli esimerkiksi myytäessä nettikaupassa elintarvikkeita, joista esitetään terveysväitteitä, tulee väitteiden käytön edellyttämien pakollisten pakkausmerkintöjen olla ostajan saatavilla tilausta tehtäessä.

Toimija on aina vastuussa itse tuottamassaan markkinointimateriaalissa käytettävistä väitteistä. Tämä koskee kaikkia elintarvikealan toimijoita: valmistaja, valmistuttaja, maahantuojia, pakkaaja, myyjä, kauppias, verkostomyyjä jne. Väitteiden käyttö toimijan itse tuottamassa markkinointimateriaalissa (esim. kyltit, esitteet, lehtimainonta, internet, radio, TV) ei saa olla ristiriidassa pakkausmerkinnöissä esitettyjen tietojen kanssa.

Elintarvikealan toimija vastaa aina itse siitä, että elintarvike ja siitä esitettävät väitteet ovat elintarvikelainsäädännön mukaisia. Vaikka internetsivuilla myytäisiin toisen valmistajan tuotteita ja elintarvikkeiden markkinointimateriaali olisi saatu näiltä toimijoilta, internetkauppias vastaa itse kaikesta siitä aineistosta, joka löytyy hänen internetsivuiltaan. Tällaisessa tapauksessa internetkauppiiaan kannattaa informoida yritystä, jolta aineiston saa, ja vaatia heiltä elintarvikelainsäädännön vaatimukset täyttävää markkinointiaineistoa.

7.8 Ammattilaisille annettavat tiedot

Elintarvikelain (23/2006) 9 §:n mukaan elintarvikkeen pakkauksessa, esitteessä, mainoksessa tai muulla tavalla markkinoinnin yhteydessä elintarvikkeella ei saa esittää olevan ihmisen sairauksien ennalta ehkäisemiseen, hoitamiseen tai parantamiseen liittyviä ominaisuuksia eli lääkkeellisiä väitteitä eikä viitata sellaisiin tietoihin. Tällaisten väitteiden käyttö on sallittu ainoastaan lääkkeissä.

Elintarvikelakia sovelletaan elintarvikkeisiin ja niiden käsittelyolosuhteisiin, elintarvikealan toimijoihin sekä elintarvikevalvontaan kaikissa elintarvikkeiden tuotanto-, jalos-

tus- ja jakeluvaiheissa (2 §). Koska lakia sovelletaan kaikissa elintarvikkeiden jakeluvaiheissa, Evira tulkitsee, että myöskään ammattilaisille annettavan markkinoinnin yhteydessä ei elintarvikkeella saa esittää olevan lääkkeellisiä vaikutuksia.

Ravitsemus- ja terveystuotteasetuksen (EY) N:o 1924/2006 artiklan 1 kohdan 2 mukaan asetusta sovelletaan kaupallisessa viestinnässä lopulliselle kuluttajalle tarkoitettujen elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä, esillepanossa ja mainonnassa esitettävään ravitsemus- ja terveystuotteisiin. Euroopan unionin tuomioistuin antoi 14.7.2016 (asia C-19/15) ratkaisunsa siitä, sovelletaanko väiteasetuksen artiklan 1 kohtaa 2 ammattilaisille tehtävään markkinointiin. ECJ:n päätöksen mukaan: ”*Elintarvikkeita koskevasta ravitsemus- ja terveystuotteesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1924/2006 asetuksen 1 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että kyseisen asetuksen soveltamisalaan kuuluvat ravitsemus- ja terveystuotteet, jotka on esitetty kaupallisessa viestissä, joka koskee lopulliselle kuluttajalle sellaisenaan toimitettavaa elintarviketta, silloin, kun kyseistä viestiä ei ole suunnattu lopulliselle kuluttajalle vaan yksinomaan terveydenhoidon ammattilaisille.*” Eli myös terveydenhuoltoalan ammattilaisille suunnatussa kaupallisessa viestinnässä on noudatettava väitelainsäädäntöä.

8 OMAVALVONTA JA VALVONTA

Eviran ohjeessa 17060/1, Ravitsemus- ja terveystuotteiden valvontaohje on kuvattu tarkemmin toimijan vastuuta ravitsemus- ja terveystuotteiden omavalvonnassa sekä viranomaisten tekemää ravitsemus- ja terveystuotteiden valvontaa.

8.1 Elintarvikealan toimijan omavalvonta

Euroopan komission on julkaissut kansallisten valvontaviranomaisten ja elintarvikealan toimijoiden käyttöön täytäntöönpanopäätöksen väiteasetuksen 10 artiklan täytäntöönpanoa koskevista suuntaviivoista.

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:022:0025:0028:fi:pdf)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:022:0025:0028:fi:pdf](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:022:0025:0028:fi:pdf)

Komission täytäntöönpanopäätöksen mukaisesti hyväksytyjäkään terveystuotteita ei saa käyttää, ellei niiden käyttö ole täysin väiteasetuksen kaikkien vaatimusten mukaista. Elintarvikealan toimijan tulee kyetä osoittamaan toimivansa moitteettomasti ja näyttämään ne toimet, jotka se on toteuttanut väiteasetuksen kunkin osan noudattamiseksi.

- Käytetään vain hyväksytyjä terveystuotteita väiteasetuksen mukaisesti
- Hyväksytyjen terveystuotteiden yhteydessä esitetään tuotteiden käytön edellyttämät pakolliset tiedot

Elintarvikkeista esitettävien terveystuotteiden käytössä vastuu jakautuu esimerkiksi seuraavasti:

- Toimija on vastuussa niiden elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä esiintyvistä väitteistä, joita se itse valmistaa, valmistuttaa, maahantuo (sisämarkkinoilta ja/tai kolmansista maista) tai pakkaa.
- Toimija on aina vastuussa itse tuottamassaan markkinointimateriaalissa käytettävistä väitteistä. Tämä koskee kaikkia elintarvikealan toimijoita: valmistaja, valmistuttaja, maahantuoja, pakkaaja, myyjä, kauppias, jne. Väitteiden käyttö toimijan itse tuottamassa markkinointimateriaalissa (esim. kyltit, esitteet, lehtimainonta, internet, radio, TV) ei saa olla ristiriidassa pakkausmerkinnöissä esitettyjen tietojen kanssa.

Omaavallonnalla tulee varmistaa seuraavien asioiden toteutuminen:
<ul style="list-style-type: none"> • Henkilökunnalla on riittävä tietotaito väitteiden käytön suhteen <ul style="list-style-type: none"> ○ Väitteiden ja niiden edellyttämien lisämerkintöjen vaatimustenmukaiselle käytölle on nimetty vastuuhenkilö
<ul style="list-style-type: none"> • Elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä tai markkinoinnissa ei käytetä kiellettyjä väitteitä <ul style="list-style-type: none"> ○ Pakkausmerkinnöissä tai markkinoinnissa ei käytetä lääkkeitä väitteitä ○ Pakkausmerkinnöissä tai markkinoinnissa ei käytetä väiteasetuksen artiklan 3 tai 12 mukaisia kiellettyjä väitteitä
<ul style="list-style-type: none"> • Elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä tai markkinoinnissa käytetään vain sallittuja väitteitä <ul style="list-style-type: none"> ○ Käytetyt väitteet ja niiden sanamuodot ovat sallittuja (väite löytyy hyväksytyjen väitteiden listalta tai odotuslistalta tai väitteeseen sovelletaan siirtymäaikaa) ○ Mahdollista yleistä, täsmentämättömään hyötyyn liittyvää ilmaisua täydennetään hyväksytyllä terveystieteellä (artikla 10(3)) ○ Mahdolliset väitteen sisältämät tuotemerkit, kuvat, graafiset esitykset jne. on huomioitu ja ne ovat väiteasetuksen mukaiset (mahdolliset siirtymäajat, väitteen sisältämää tuotemerkkiä/kuvaa /graafista esitystä tms. on täydennetty hyväksytyllä väitteellä)
<ul style="list-style-type: none"> • Väitteiden käytön ehdot toteutuvat <ul style="list-style-type: none"> ○ Väitteiden käytön ehdot toteutuvat tuotteessa (esim. määrä, onko varmistettu, onko oikeassa tuoteryhmässä)
<ul style="list-style-type: none"> • Väitteiden käytön pakkausmerkintävaatimukset täyttyvät <ul style="list-style-type: none"> ○ Pakkauksessa on ravintoarvomerkintä (ravintoarvomerkintävaatimus ei koske ravintolisiä) ○ Pakkauksessa on ilmoitettu väitteen kohteena olevan aineen määrä ○ Pakkauksessa on artiklan 10(2)a-b mukaiset lisämerkinnät (terveystieteet) ○ Pakkauksessa on tarvittaessa artiklan 10(2)c-d ja 14(2) mukaiset lisämerkinnät (terveystieteet) ○ On huomioitu, että väitteiden käyttö markkinoinnissa (esim. esitteet, mainokset, internetsivut) edellyttää yllä olevia pakkausmerkintöjä, vaikka itse pakkauksessa ei esitettäisikään väitteitä
<ul style="list-style-type: none"> • Takaisinvetoihin on tarvittaessa ryhdytty

8.2 Viranomaisvalvonta

Elintarvikkeista esitettyjen ravitsemus- ja terveystieteiden valvonta kuuluu elintarvikkelain mukaiseen elintarvikkevalvontaan. Valvontaviranomaisten on suoritettava virallisia tarkastuksia valvoakseen ravitsemus- ja terveystieteasetuksen noudattamista asetuksen (EY) N:o 882/2004 mukaisesti.

Euroopan komission on julkaissut täytäntöönpanopäätöksen väiteasetuksen artiklan 10 tarkoittamien terveystieteitä koskevien erityisten edellytysten soveltamisesta. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:022:0025:0028:FI:PDF>.

Täytäntöönpanopäätöksen mukaisesti hyväksytyjäkään terveystieteitä ei saa käyttää, ellei niiden käyttö ole täysin väiteasetuksen kaikkien vaatimusten mukaista. Siinäkin tapauksessa, että väite on hyväksytty ja sisältyy sallittujen terveystieteiden luetteloon, kansallisten viranomaisten on ryhdyttävä toimiin, jos terveystieteen käyttö ei täytä kaikkia väiteasetuksen vaatimuksia, esimerkiksi jos väitteen käytön edellyttämät pakolliset pakkausmerkinnät puuttuvat.

Liite 1. Sallitut ravitsemusväitteet ja esimerkkejä Eviran vastaaviksi katsomista väitteiden sanamuodoista

Ravitsemusväite	Käytön edellytys	Vastaava sanamuoto	Huomioita
Vähäenergiainen	tuote sisältää energiaa enintään 40 kcal (170 kJ)/100 g kiinteiden tai enintään 20 kcal (80 kJ)/100 ml nestemäisten elintarvikkeiden osalta. Pöytäkäyttöön tarkoitettuihin makeutusaineisiin sovelletaan raja-arvoa 4 kcal (17 kJ)/ annos, joka vastaa sakeuttamisominaisuuksiltaan 6 g sakkaroosia (noin 1 tl sakkaroosia).	- alhainen kaloriipitoisuus - vähän kaloreita, energiaa	
Energiapitoisuutta vähennetty	tuotteen energiapitoisuutta on vähennetty vähintään 30 prosenttia . Lisäksi on ilmoitettava se tekijä tai ne tekijät, jonka tai joiden vuoksi elintarvikkeen kokonaisenergiasisältö on vähentynyt.	- vähemmän energiaa, kaloreita - energiapitoisuutta alennettu	
Energiaton	tuote sisältää energiaa enintään 4 kcal (17 kJ)/100 ml . Pöytäkäyttöön tarkoitettuihin makeutusaineisiin sovelletaan raja-arvoa 0,4 kcal (1,7 kJ)/ annos, joka vastaa makeuttamisominaisuuksiltaan 6 g sakkaroosia (noin 1 tl sakkaroosia).	- kaloriton - ei sisällä energiaa, kaloreita	
Vähärasvainen	tuote sisältää rasvaa enintään 3 g/100 g kiinteiden tai 1,5 g/100 ml nestemäisten elintarvikkeiden (1,8 g/100 ml kevytmaidon) osalta.	- alhainen rasvapitoisuus - vähän rasvaa	
Rasvaton	tuote sisältää rasvaa enintään 0,5 g/100 g tai 0,5 g/100 ml .	- ei sisällä rasvaa	
Vähän tyydyttyneitä rasvoja	tuotteen sisältämien tyydyttyneiden rasvahappojen ja transrasvahappojen yhteismäärä on enintään 1,5 g/100 g kiinteiden ja 0,75 g/100 ml nestemäisten elintarvikkeiden osalta niin, että kummassakin tapauksessa tyydyttyneiden rasvahappojen ja transrasvahappojen yhteismäärän osuus energiasisällöstä on enintään 10 prosenttia.	- vähän kovaa rasvaa	
Ei tyydyttynyttä rasvaa	tyydyttyneiden rasvahappojen ja transrasvahappojen yhteismäärä on enintään 0,1 g/100 g tai 0,1 g/100 ml .	- ei kovaa rasvaa	- 'ei sisällä transrasvahappoja' ja '0 % transrasvahappoja' ovat kiellettyjä ravitsemusväitteitä

Vähäsokerinen	tuote sisältää sokeria enintään 5 g/100 g kiinteiden tai 2,5 g/100 ml nestemäisten elintarvikkeiden osalta.	- alhainen sokeripitoisuus - sisältää vain vähän sokereita	
Sokeriton	tuote sisältää sokeria enintään 0,5 g/100 g tai 0,5 g/100 ml .	- ilman sokereita - ei sisällä sokereita	- 'makeuttamaton' ei ole ravitsemusväite ja voi tarkoittaa myös muiden makua tuottavien aineiden kuin sokerin puuttumista
Ei lisättyjä sokereita	tuotteeseen ei ole lisätty mono- tai disakkarideja tai muita elintarvikkeita, joita käytetään niiden makeuttavan vaikutuksen vuoksi. Jos sokeria on elintarvikkeessa luontaisesti, pakauksessa olisi oltava myös seuraava merkintä: "SISÄLTÄÄ LUONTAISESTI SOKEREITA".	- sokeroimaton	käyttäessä 'ei lisättyjä sokereita' väitettä on ilmoitettava 'sisältää luontaisesti sokereita' - jos tuote sisältää luontaisesti makeita ainesosia, kuten hunajaa, hedelmiä, mehua, ym. - jos tuotteessa on luonnostaan sokereita yli 0,5 g per 100 g/ml
Vähän natriumia sisältävä tai vähäsuolainen	tuote sisältää natriumia enintään 0,12 g/100 g tai 0,12 g/100 ml tai vastaavan määrän suolaa. Lukuun ottamatta luontaisia kivennäisvesiä, jotka kuuluvat direktiivin 80/777/ETY soveltamisalaan, vesissä saisi olla natriumia enintään 2 mg/100 ml.	- alhainen suolapitoisuus	- 1 g natriumia vastaa 2,5 g suolaa (NaCl) - tämä ravitsemusväite koskee vain natriumia ei esimerkiksi kaliumia tai magnesiumia
Erittäin vähän natriumia sisältävä tai erittäin vähäsuolainen	tuote sisältää natriumia enintään 0,04 g/100 g tai 0,04 g/100 ml tai vastaavan määrän suolaa. Tätä väitettä ei saa käyttää luontaisista kivennäisvesistä ja muista vesistä.	- erittäin alhainen suolapitoisuus	- 1 g natriumia vastaa 2,5 g suolaa (NaCl)
Ei natriumia sisältävä tai suolaton	tuote sisältää natriumia enintään 0,005 g/100 g tai vastaavan määrän suolaa.		- 1 g natriumia vastaa 2,5 g suolaa (NaCl) - suolaton voi on tuotenimike/tuoteryhmänimi ei ravitsemusväite
Ei lisättyä natriumia/suolaa	tuotteeseen ei ole lisätty natriumia/suolaa tai muita lisättyä natriumia/suolaa sisältäviä ainesosia ja mikäli tuote sisältää natriumia enintään 0,12 g/100 g tai 0,12 g/100 ml tai vastaavan määrän suolaa.		
Kuidun lähde	tuote sisältää ravintokuituja vähintään 3 g/100 g tai 1,5 g/100 kcal .	- sisältää kuitua - lisätty kuitua - kuitu - kuitupitoinen	- täysjyvä ja tumma eivät ole ravitsemusväitteitä, eivätkä tarkoita samaa kuin kuidun lähde

Runsaskuituinen	tuote sisältää ravintokuituja vähintään 6 g/100 g tai 3 g/100 kcal .	<ul style="list-style-type: none"> - sisältää paljon kuitua - runsaasti kuitua - korkea kuitupitoisuus - kuiturikas 	
Proteiinin lähde	vähintään 12 prosenttia elintarvikkeen energiasisällöstä muodostuu proteiinista.	<ul style="list-style-type: none"> - sisältää proteiinia - proteiinia - proteiinipitoinen 	
Runsaasti proteiinia sisältävä	vähintään 20 prosenttia elintarvikkeen energiasisällöstä muodostuu proteiinista.	<ul style="list-style-type: none"> - runsasproteiininen - korkea proteiinipitoisuus - hyvä proteiinin lähde - proteiinirikas 	
[vitamiinin nimi] ja/tai [kivennäisaineen nimi] lähde	tuote sisältää niitä vähintään direktiivin 90/496/ETY liitteessä määritellyn merkittävän määrän tai vitamiinien, kivennäisaineiden ja eräiden muiden aineiden lisäämisestä elintarvikkeisiin 20 päivänä joulukuuta 2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1925/2006 (1) 6 artiklan mukaisesti myönnettyjen poikkeusten perusteella määrättyyn määrään.	<ul style="list-style-type: none"> - sisältää C-vitamiinia - + C-vitamiini - C-vitamiinoina - lisätty C-vitamiinia - täydennetty C-vitamiinilla - C-vitamiinipitoisuus vakioitu 	<ul style="list-style-type: none"> - 'sisältää 10 mg C-vitamiinia per 100 g' on ravitsemusväite, jos sitä käytetään muualla kuin ravintosisältömerkinnässä - Tuotteen on sisällettävä vitamiinia tai kivennäisainetta vähintään 15% päivittäisen saannin vertailuvasta
Sisältää runsaasti [vitamiinin nimi] ja/tai [kivennäisaineen nimi]	tuote sisältää vähintään kaksi kertaa enemmän vitamiineja ja/tai kivennäisaineita kuin väitteen "[VITAMIININ NIMI] ja/tai [KIVENNÄISAINEEEN NIMI] lähde" osalta edellytetään. Tuotteen on sisällettävä vähintään 30% vuorokautisen saannin vertailuvasta	<ul style="list-style-type: none"> - hyvä C-vitamiinin lähde - paljon C-vitamiinia 	<ul style="list-style-type: none"> - 'sisältää runsaasti vitamiineja' on epämääräinen ilmaus ja sen yhteydessä on ilmoitettava tarkemmin mitä vitamiineja on runsaasti - Tuotteen on sisällettävä vitamiinia tai kivennäisainetta vähintään 30% vuorokautisen saannin vertailuvasta

sokereita vähennetty	tuote, josta väite on esitetty, sisältää saman verran tai vähemmän energiaa kuin vastaava muu tuote.		
Kevyt	voidaan esittää vain samoilla edellytyksillä kuin väite ” vähennetty ”. Väitteeseen on myös liitettävä ilmoitus siitä tekijästä tai niistä tekijöistä, jonka tai joiden vuoksi elintarvike on ”kevyt”.	- kevyt, rasvaa vähennetty 30 % - kevytsuolainen/kevytsuolattu, suolaa vähennetty 25 %	- väitteet ultrakevyt, erittäin kevyt, kaikista kevein, tms. eivät ole sallittuja ravitsemusväitteitä
Luontaisesti/luontainen	Mikäli elintarvike täyttää luontaisesti ravitsemusväitteen käytölle tässä liitteessä asetetut edellytykset, väitteeseen voidaan liittää määre ”luontaisesti/luontainen”.	- sisältää luontaisesti kalsiumia - sisältää luontaisesti runsaasti kalsiumia	
Omega-3-rasvahappojen lähde	tuote sisältää alfa-linoleenihappoa vähintään 0,3 g/100 g JA 0,3 g/100 kcal tai sen sisältämien eikosapentaeenihapon ja dokosaheksaeenihapon yhteismäärä on vähintään 40 mg/100 g JA 40 mg/100 kcal .	- omega-3-rasvojen lähde	
Runsaasti omega-3-rasvahappoja	tuote sisältää alfa-linoleenihappoa vähintään 0,6 g/100 g JA 0,6 g/100 kcal tai sen sisältämien eikosapentaeenihapon ja dokosaheksaeenihapon yhteismäärä on vähintään 80 mg/100 g JA 80 mg/100 kcal .	- hyvä omega-3-rasvojen lähde	
Runsaasti kertatyydyttymätöntä rasvaa	tuotteen sisältämistä rasvahapoista vähintään 45 prosenttia on peräisin kertatyydyttymättömästä rasvasta ja kertatyydyttymättömän rasvan osuus tuotteen energiasisällöstä on yli 20 prosenttia .	- runsaasti monitydyttymätöntä rasvaa - hyvä kertatyydyttymättömän rasvan lähde	
Runsaasti monitydyttymätöntä rasvaa	tuotteen sisältämistä rasvahapoista vähintään 45 prosenttia on peräisin monitydyttymättömästä rasvasta ja monitydyttymättömän rasvan osuus tuotteen energiasisällöstä on yli 20 prosenttia .	- runsaasti polytydyttymätöntä rasvaa - hyvä monitydyttymättömän rasvan lähde	
Runsaasti tyydyttymätöntä rasvaa	vähintään 70 prosenttia tuotteen sisältämistä rasvahapoista on peräisin tyydyttymättömästä rasvasta ja tyydyttymättömän rasvan osuus tuotteen energiasisällöstä on yli 20 prosenttia .	- hyvä tyydyttymättömän rasvan lähde - hyvä pehmeän rasvan lähde - runsaasti pehmeää rasvaa	

Liite 2. Esimerkkejä erilaisten väitteiden aiheuttamista lisämerkinnöistä pakkaukseen

Lääkkeellinen väite
Pelottava ilmaisu.

► KIELLETTY

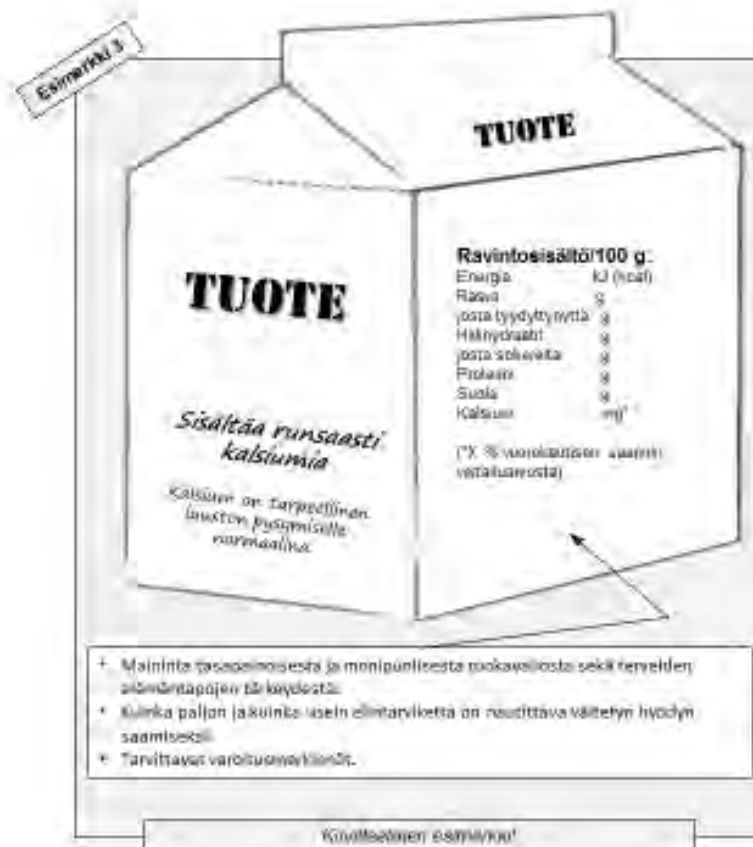
Ravitsemusväite

- ravintoarvomerkinä
- kalsiumin määrä

Artiklan 13.1 terveysväite

- ▶ ravintoarvomerkintä
- ▶ kalsiumin määrä
- ▶ terveysväitteiden lisämerkinnät

Yleisluonteinen, täsmentämätön terveysväite

+ Terveysväikubuksen tarkentava artiklan 13.1 terveysväite

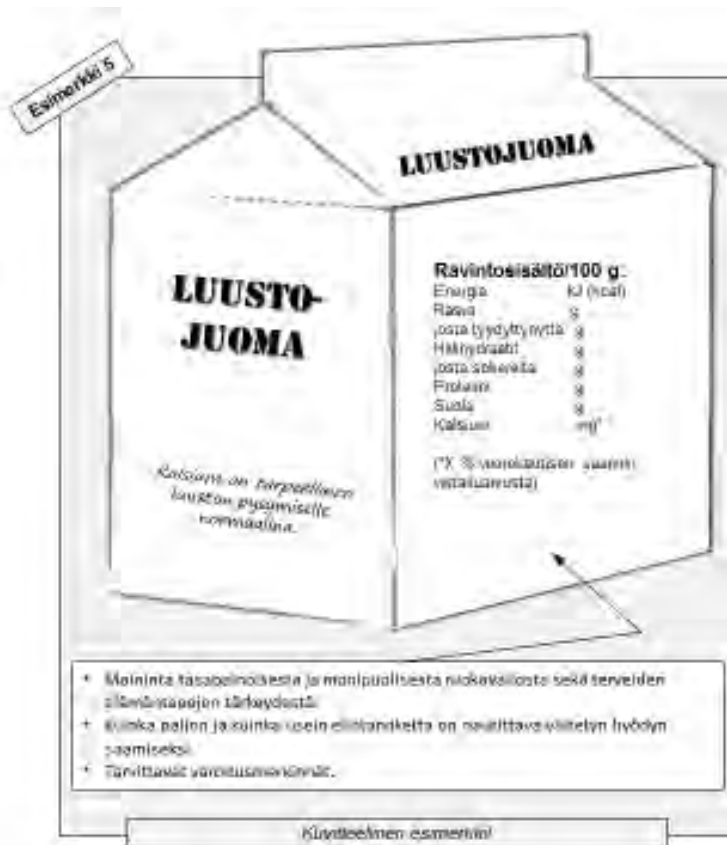
- ▶ ravintoarvomerkintä
- ▶ kalsiumin määrä
- ▶ terveysväitteiden lisämerkinnät

Tuotenimi, jota voidaan pitää terveysväitteenä

+ Terveysvaikutuksen tarkentava artikkeli 13.1 terveysväite

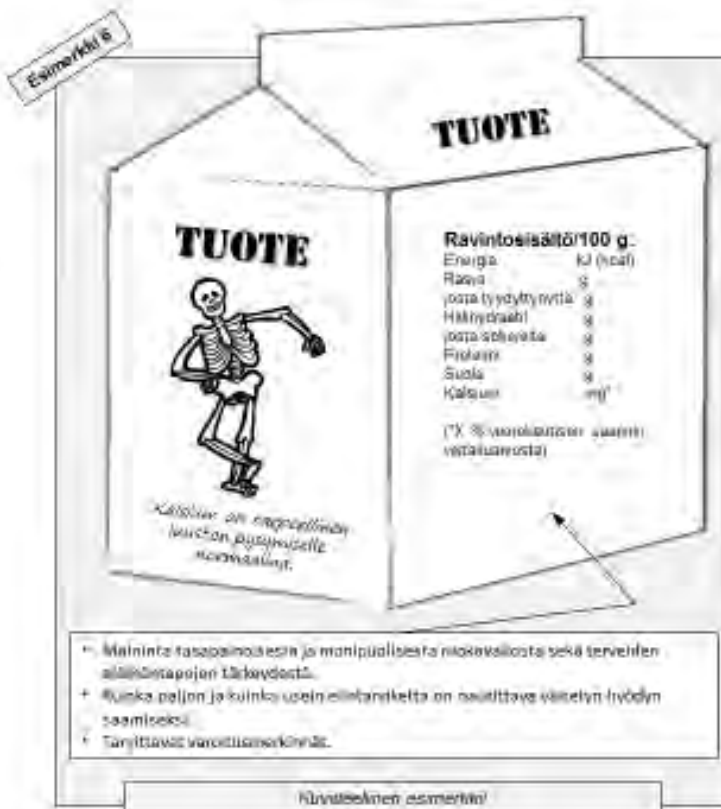
- ▶ ravintoarvomerkintä
- ▶ kalsiumin määrä
- ▶ terveysväitteiden lisämerkinnät

Terveysväitteenä katsottava kuva

+ Terveysvaikutuksen tarkentava artikkeli 13.1 terveysväite

- ▶ ravintoarvomerkintä
- ▶ kalsiumin määrä
- ▶ terveysväitteiden lisämerkinnät

Sairausten riskitekijän vähentämistä koskeva artiklan 14.1a terveysväite

- ▶ ravintoarvomerkit
- ▶ kalsiumin määrä
- ▶ terveysväitteiden lisämerkinnät
- ▶ sairauten riskitekijä –väitteiden lisämerkinnät

Esimerkki 7

TUOTE

Ravintosisältö/100 g.

Energia	kJ (kcal)
Rasva	g
josta tyydyttyneitä	g
Huilihydraatit	g
josta sokeria	g
Proteiini	g
Suola	g
Kalsium	mg*

* K. % EU:n tasoon nähden (vertailuarvo)

Mää usko (2,5 dl) sisältää 400 mg kalsiumia. Tuote on tarkoitettu erityisesti 50 vuotta täyttäneille naisille. Edellinen vaikutus todistetaan hallittuina potilaina vähintään 1200 mg:n kalsiumin päivän annos sisältäen.

TUOTE

Kalsiumin avulla osteoporoosin kehittymisen riskitekijän vähentämistä koskeva väite on tutkittuilla naisilla. Lääkinnällisen määrän saamisen avulla on todettu osteoporoosin riskitekijän vähentämistä koskeva väite.

Wäitteessä tarkoitetaan osteoporoosin riskitekijän vähentämistä, eikä yhden tekijän muuttamisesta ole välttämätöntä hyötyä.

- Väite on tasapainoisesta ja monipuolisesta ruokavaliosta sekä terveiden elämäntapojen käytöstä.
- Kuinka paljon ja kuinka usein elintarviketta on saatava väitteenä luotun saamiseksi.
- Tarjittavat ravintoarvomerkit.

Käytännöllinen esimerkki!

Äidinmaidonkorvike

- ▶ KTM:n asetuksen (1216/2007) mukaiset merkinnät

Esimerkki 8

TUOTE

TUOTE

Äidinmaidonkorvike

KTM:n asetus äidinmaidonkorvikkeesta ja vieroitusvälineistä (1216/2007):
• Väitteiden merkinnät

Ilä saa käyttää väiteasetuksen mukaisia ravitsemus- ja terveysväitteitä!

Käytännöllinen esimerkki!

Lasten kasvuun ja kehitykseen viittaava artiklan 14.1b terveysväite

- ▶ KTM:n päätöksen (789/1997) mukaiset merkinnät
- ▶ kalsiumin määrä
- ▶ terveysväitteiden lisämerkinnät

Liite 3. Pikaohje väitteiden käyttöön

Liite 4. Ohjeita komission terveysväiterekisterin ja EFSan kysymysrekisterin käyttämiseen

Komission terveysväiterekisteri <http://ec.europa.eu/nuhclaims/>

Englanninkielisestä rekisteristä löytää kaikki tähän mennessä hyväksytyt ja hylätyt artiklan 13 elimistön normaalin toimintaan, artiklan 14.1a) sairauden riskitekijän vähentämiseen liittyvät ja artiklan 14.1b) lasten kasvuun ja kehitykseen liittyvät terveysväitteet. Väiterekisteristä ei löydy niitä väitteitä, jotka ovat vielä EFSan arvioitavana tai joista ei vielä ole annettu hyväksymis- tai hylkäämispäätöstä. Komissio pitää yllä luetteloa, josta näkyvät kaikkien odotuslistalla olevien väitteiden ID-numero

http://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/claims/register/resources/docs/claims_pending.pdf . EFSan arvioitavana olevat väitteet löytyvät EFSan kysymysrekisteristä.

Claim type	Nutrient, substance, food or food category	Claim	Conditions of use of the claim / Restrictions of use / Reasons for non-authorization	Health relationship	EFSA opinion reference / Journal reference	Commission Regulation	Status	Entry ID
Art. 13 (1)	Calcium	Calcium contributes to normal blood clotting	The claim may be used only for food which is at least a source of calcium as referred to in the claim SOURCE OF [NAME OF VITAMIN/S] AND/OR [NAME OF MINERAL/S] as listed in the Annex to Regulation (EC) No 1924/2006.	blood coagulation	2009/P(9)/1210	Commission Regulation (EU) 432/2012 of 16/05/2012	Authorised	230, 236
Art. 13 (1)	Calcium	Calcium contributes to normal energy-yielding metabolism	The claim may be used only for food which is at least a source of calcium as referred to in the claim SOURCE OF [NAME OF	energy-yielding metabolism	2009/P(9)/1210	Commission Regulation (EU) 432/2012 of	Authorised	234

Toimi näin:

- 1) Syötä hakukenttään (search) englanninkielellä ravintoaine, muu aine, elintarvike tai elintarvikeryhmä, josta haluat etsiä terveysväitteitä.
- 2) Haku helpottuu, jos rajaat hakua valitsemalla väitteen statukseksi "Authorised" tai ja "Match entire phrase". Huom! Enter-painikkeen painaminen estää haun toiminnan!
- 3) Sarakkeet antavat väitteestä seuraavat tiedot:
 1. Väitetyyppi
 2. Ravintoaine, muu aine, elintarvike tai elintarvikeryhmä
 3. Väite
 4. Väitteen käytön edellytykset/Rajoitukset/Syy hylkäämiselle
 5. Terveysuhde
 6. EFSan lausunnon referenssinumero/julkaisun referenssinumero
 7. Komission päätös, jolla väite on hyväksytty
 8. Status(hyväksytty/hylätty)
 9. Käsitteilyn tunnusnumero (ID)
- 4) Jos haluat tietää, miten hyväksytty väite on käännetty suomeksi tai ruotsiksi, Euroopan yhteisön lainsäädäntötietokantaan (EUR-Lex) pääsee klikkaamalla komission asetusta, jolla väite on hyväksytty (Commission Regulation).
- 5) Valitsemalla EUR-Lexissa oikealla ylhäällä olevasta vetovalikosta 'suomi (fi)':n saa asetus-tekstin suomeksi.

EFSAn kysymysrekisteri

<http://registerofquestions.efsa.europa.eu/roqFrontend/questionsListLoader?panel=NDA&foodsectorarea=26>

Tästä englanninkielisestä EFSAn kysymysrekisteristä voi löytää tietoa kaikista EFSAssa arvioitavana olevista asioista, kuten myös arvioitavaksi toimitetuista terveysväitteistä.

The screenshot shows the EFSA Register of Questions website. The top navigation bar includes 'Mandate', 'Question', 'Output', 'Pesticides', 'Dossier', and 'Help'. Below this is a search and filter section with various dropdown menus and input fields. The main content area displays a table of questions with columns for Mandate Number, Question Number, Subject, Unit, Panel, Status, Output Number, and Last Updating. The table lists several questions related to ginseng and other botanical products, with their respective status and last update dates.

Mandate Number	Question Number	Subject	Unit	Panel	Status	Output Number	Last Updating
NA-2008-1061	EFSA-Q-2010-0005	4573 - Hibiscus sabdariffa root, Passiflora incarnata herba. Tila spesiesi: Tila. Mielissä officinalis folium, Rosmarinus officinalis folium, Verbena officinalis herba, Melilotus officinalis herba, Panax ginseng radix (red flower), Passiflora herba, Linden flowers, lemon balm leaves, rosemary leaves, yarrow herba, related herbs, ginseng root. Support mental activity in stress condition because of polyphenols, flavonoids, volatile oils, and ginsenoside constituents present in this plants combination	Nutrition/NA	NA	Pending Risk Managers' decision		15/12/2016 18:39
NA-2008-1061	EFSA-Q-2010-0005	4558 - Echinacea species herba, Panax ginseng radix, Hippophae rhamnoides fructus, Citrus aurantium herba, Citrus limonium aetheroleum, Eucalyptus globulus aetheroleum, Echinacea herba, ginseng root, sea buckthorn fruits, and marjoram herb, lemon essential oil, leucalypt essential oil - Supports for immune system because of polyphenols, caffeine, acid, ginsenosides, vitamins C and essential oils, constituents present in this plants combination	Nutrition/NA	NA	Pending Risk Managers' decision		15/12/2016 18:39
NA-2008-1061	EFSA-Q-2010-0005	4557 - Echinacea species herba, Panax ginseng radix, Echinacea herba, ginseng root - Maintains immune health because of polyphenols, caffeine, acid and ginsenosides, constituents present in this plants combination	Nutrition/NA	NA	Pending Risk Managers' decision		15/12/2016 18:39
NA-2008-1061	EFSA-Q-2009-4646	3920 - Panax ginseng (Common name: Ginseng) - Ginseng and immunity	Nutrition/NA	NA	Pending Risk Managers' decision		15/12/2016 18:39
NA-2008-1061	EFSA-Q-2009-4637	3877 - Panax ginseng (Common Name: Asian, Korean ginseng) - Glucose metabolism	Nutrition/NA	NA	Pending Risk Managers' decision		15/12/2016 18:39
NA-2008-1061	EFSA-Q-2009-4638	3870 - Panax ginseng (Common Name: Asian, Korean ginseng) - Cognitive performance	Nutrition/NA	NA	Pending Risk Managers' decision		15/12/2016 18:39
NA-2008-1061	EFSA-Q-2009-4628	3706 - Panax ginseng (Common Name: Ginseng) - Antioxidant properties	Nutrition/NA	NA	Finished (None)	005-1489	27/02/2009 17:49
NA-2008-1061	EFSA-Q-2009-4600	3677 - Panax ginseng (Common Name: Ginseng) - Sexual health	Nutrition/NA	NA	Pending Risk Managers' decision		15/12/2016 18:39
NA-2008-1061	EFSA-Q-2009-4299	3676 - Panax ginseng (when used in combined formulation with Ginkgo biloba) - Cognitive Function	Nutrition/NA	NA	Pending Risk Managers' decision		15/12/2016 18:39
NA-2008-1061	EFSA-Q-2009-4398	3675 - Panax Ginseng - Anti-fatigue	Nutrition/NA	NA	Pending Risk Managers' decision		15/12/2016 18:39
NA-2008-1061	EFSA-Q-2009-4397	3674 - Panax Ginseng - Vitality	Nutrition/NA	NA	Pending Risk Managers' decision		15/12/2016 18:39

Toimi näin:

- 1) Terveysväitteitä käsittelee EFSAssa Nutrition-tiedepaneeli (Unit). Valitse *Unit Filter* -valikosta Nutrition-tiedepaneeli.
- 2) Syötä hakusanaksi englanninkielellä se ravintoaine tai aine ja kasvi latinankielisellä nimellä, johon liittyvistä terveysväitteistä haluat saada lisätietoa.
- 3) Saadaksesi tietoa artikkelin 13 toiminnallisten terveysväitteiden arvioinnista, valitse Food Sector Area: -alasvetovalikosta Health Claims Art 13/2-kohta
- 4) Rekisteri julkaisee kaikki ao. aineeseen liittyvistä arvioinneista seuraavat tiedot:
 1. Komission antaman mandaatin numero
 2. Kysymysnumero
 3. Väitteen ID-numero ja aihe
 4. EFSAn yksikkö, jota kysymys koskee
 5. Status
 - i. *Pending Risk Managers' decision* = Vireillä oleva riskinhallitsijoiden(komissio ja jäsenmaat) päätöstä odottava.
 - ii. *Finished* = Käsitely päättyneenä ja lausunto annettu, aktiivisesta linkistä pääsee katsomaan lausunnon.
 - iii. *Withdrawn* = Hakija on vetänyt asian pois käsittelystä
 6. Vastauksen numero
 7. Ajankohta, jolloin asiaa on viimeksi päivitetty

Niitä väiteasetuksen artikkelin 13(2) terveysväitteitä, jotka ovat edelleen vireillä EFSAssa tai joista komissio ei ole antanut päätöstä, voi artikkelin 28(5) nojalla käyttää toimijan omalla vastuulla siihen asti, että kyseisestä väitteestä on tehty arviointi ja annettu päätös. Komissio pitää yllä luetteloa, josta näkyvät kaikkien vireillä eli odotuslistalla olevien väitteiden ID-numero, ks.

http://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/claims/register/resources/docs/claims_pending.pdf.

Väitteiden tulee kuitenkin olla väiteasetuksen ja niihin sovellettavien kansallisten säädösten mukaisia. Niitä terveysväitteitä, joita ei ole saatettu arvioitavaksi tai uusia väitteitä, ei voi käyttää ennen kuin niiden tieteellinen näyttö on arvioitu ja väite hyväksytty komission hyväksytyjen väitteiden luetteloon.

